

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

Evidenčné číslo: xxxxxxxxxx

KOMPARÁCIA ZAHRANIČNEJ POLITIKY RAKÚSKEJ
REPUBLIKY A MAĎARSKA V ROKOCH 2014-2018

Bakalárska práca

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV**

**KOMPARÁCIA ZAHRANIČNEJ POLITIKY RAKÚSKEJ
REPUBLIKY A MAĎARSKA V ROKOCH 2014-2018**
Bakalárska práca

Študijný program: Medzinárodné ekonomické vzťahy
Študijný odbor: Ekonómia a manažment
Školiace pracovisko: Katedra medzinárodných politických vzťahov
Vedúci záverečnej práce: PhDr. Peter Csányi, PhD.

Bratislava 2020

Walter Heringes

POĎAKOVANIE

Rád by som sa poďakoval PhDr. Petrovi Csányimu, PhD za cenné rady, pripomienky a odporúčania, ktoré mi pomohli pri písaní bakalárskej práce.

ČESTNÉ VYHLÁSENIE

Čestne vyhlasujem, že záverečnú prácu som vypracoval samostatne a že som uviedol všetku použitú literatúru.

Dátum: 6.5.2020

.....
Walter Heringes

Abstrakt

HERINGES, Walter: *Komparácia zahraničnej politiky Rakúskej republiky a Maďarska v rokoch 2014-2018* – Ekonomická univerzita v Bratislave. Fakulta medzinárodných vzťahov; Katedra medzinárodných ekonomických vzťahov a hospodárskej diplomacie. – Vedúci záverečnej práce: PhDr. Peter Csányi, PhD. Bratislava: FMV, 2020, 47 s.

Cieľom záverečnej práce je porovnať zahraničnú politiku Rakúskej republiky a Maďarska, vystihnúť podobnosti a rozdiely v zahranično-politických stratégiách a cieľoch krajín. Práca je rozdelená do troch kapitol. Obsahuje 2 grafy. Prvá kapitola je venovaná Maďarsku, druhá Rakúskej republike. Krajiny sú analyzované z politického, ekonomického a zahranično-politického hľadiska. Jednotlivé časti práce sú rozdelené na podkapitoly, aby práca podala jasný prehľad o skúmanej tematike. Tretia, záverečná kapitola sa zaoberá samotnou komparáciu zahraničnej politiky štátov, ich cieľov a stratégií. Z porovnania zahraničnej politiky štátov je zrejmé, že krajiny v dôsledku geopolitických diania v skúmanom období sa zblížili, ale reprezentujú odlišné postavenie v niektorých významných zahranično-politických otázkach.

Kľúčové slová: Maďarsko, Rakúsko, zahraničná politika, Európska únia, migračná kríza

Abstract

HERINGES, Walter: *Comparison of Foreign Policy of Austria and Hungary in 2014-2018* – University of Economics Bratislava. Faculty of International Relations; Department of International Economic Relations and Economic Diplomacy. – PhDr. Peter Csányi, PhD. Bratislava: FMV, 2020, 47p. .

The aim of this bachelor thesis is to draw a comparison between the foreign policy of Austria and Hungary, by capturing the similarities and differences in their foreign policy strategies and objectives. The paper is divided into three chapters, it contains 2 charts. The first chapter deals with Hungary, the second with Austria. The first two chapters contain the analysis of domestic policy, economic and foreign affairs of both countries. The third and final chapter compares the foreign policy of Hungary and Austria, their strategies and objectives. The comparison shows that the geopolitical events during the researched period brought closer the two countries, nevertheless the states represent opposing opinions in a number of significant issues concerning foreign affairs.

Key words: Hungary, Austria, foreign policy, European Union, migrant crisis

OBSAH

Úvod.....	8
1. Cieľ práce, metodika práce a metódy skúmania.....	9
2. Maďarsko.....	10
2.1. Všeobecný prehľad politickej a ekonomickej situácie v Maďarsku.....	10
2.1.1. Centralizácia moci a populizmus.....	10
2.1.2. Migračná kríza a jej následky na maďarskú politiku.....	11
2.1.3. Prehľad ekonomickej situácie v Maďarsku.....	13
2.2. Záujmy Maďarska na medzinárodnej scéne	14
2.2.1. Vzťah Maďarska s Európskou úniou.....	15
2.2.2. Maďarsko a Rusko	17
2.2.3. Maďarsko a USA.....	18
3. Rakúska republika	19
3.1. Hospodárska a politická situácia krajiny	19
3.1.1. Migračná kríza a jej následky na rakúsku politiku	19
3.1.2. Parlamentné voľby 2017: Koalícia „türkis-blaue“	21
3.1.3. Prehľad ekonomickej situácie v Rakúsku.....	22
3.2. Zahraničná politika Rakúskej spolkovej republiky	24
3.2.1. Rakúska spolková republika v Európe	25
3.2.2. Rakúsko a Rusko	26
3.2.3. Rakúsko a USA.....	27
4. Spoločné znaky a odlišnosti zahraničnej politiky Rakúska a Maďarska.....	29
4.1. Bezpečnostná politika Maďarska a Rakúska	30
4.2. Postavenie štátov v Európskej únii	33
4.3. Vzťah krajín s Ruskom, USA a Čínou.....	36
Záver	40
Zoznam použitej literatúry	43

Úvod

Témou bakalárskej práce je analýza a porovnanie zahraničnej politiky Maďarska a Rakúskej spolkovej republiky v rokoch 2014-2018. Rozobrať a popísať zahraničnú politiku týchto štátov bolo zaujímavé z viacerých hľadísk. Tieto susedné krajiny zdieľajú spoločnú históriu, sú členmi Európskej únie a majú podobnú ekonomiku. Napriek viacerým podobnostiam, odlišnosti v zahranično-politických postojoch vytvárajú výhodné podmienky na komparáciu zahraničnej politiky týchto štátov.

Ako metódu na porovnanie postavenia Rakúska a Maďarska som použil metódu komparatívnej analýzy, prostredníctvom ktorej bolo možné dosiahnuť cieľ práce, ktorým bola komparácia zahraničnej politiky týchto štátov. Výsledky práce a odpovede na môj cieľ sú zosumarizované v závere bakalárskej práce.

Práca je rozdelená na štyri kapitoly, prvá kapitola opisuje cieľ mojej práce a metódu skúmania. V druhej kapitole sa venujem Maďarsku v tretej Rakúskej spolkovej republike. Na pochopenie zahraničnej politiky štátov je potrebné oboznámiť sa so situáciou na domácej politickej scéne a ekonomickými predpokladmi krajín, ktoré sú dôležité z hľadiska zahranično-obchodnej stratégie štátov. Významný vplyv mala na politické dianie v oboch krajinách migračná kríza, ktorá zvýraznila bezpečnosť jednotlivých krajín, ako aj Európy. V druhej a tretej kapitole podávam všeobecný pohľad na zahraničnú politiku štátov, ich ciele a vzťahy s jednotlivými krajinami. Z geografickej polohy štátov vyplýva, že najdôležitejšia časť zahraničnej politiky sa týka Európskej únie, ktorej sa venujem v oboch prípadoch v samostatnej podkapitole. Okrem vzťahov s členskými štátmi a EU, významným prvkom zahranično-politickej stratégie štátov je postavenie voči Spojeným štátom americkým a Ruskej federácie.

Štvrtá, najdôležitejšia kapitola je samotná komparácia zahraničnej politiky štátov, pre ktorú predošlé kapitoly slúžia ako východiskový bod. Prostredníctvom štvrtej kapitoly podávam jasný a prehľadný obraz o podobných a rozdielnych stratégiách a cieľoch zahraničnej politiky Maďarska a Rakúska. Podobne ako predchádzajúce časti práce, aj posledná je rozdelená na viaceré podkapitoly, aby poskytla lepši prehľad v danej tematike. Súčasťou poslednej kapitoly je aj bezpečnostná politika štátov, ktorá je zaujímavá z hľadiska neutrality Rakúska. Porovnanie je rozšírené o pohľad na diplomatické a obchodné vzťahy krajín s Čínskou ľudovou republikou, aby práca podala detailný pohľad na zahranično-politické ciele štátov.

1. Cieľ práce, metodika práce a metódy skúmania

Cieľom bakalárskej práce je porovnanie zahraničnej politiky Rakúskej republiky a Maďarska, v časovom rámci od roku 2014 do roku 2018. Práca je rozdelená na štyri kapitoly, v druhej a tretej kapitole sa venujem podrobnej analýze a preskúmaniu štátov, ktoré sú predmetom tejto práce, z nasledujúcich hľadísk:

- súčasná ekonomická a politická situácia v krajinách
- vplyv migračnej krízy na vnútroštátnu a zahraničnú politiku štátov
- všeobecné zahranično-politické ciele a stratégie
- vzťahy štátov s Európskou úniou a najvýznamnejšími krajinami sveta.

Kapitoly o Rakúsku a Maďarsku sú dôležité na porozumenie vnútroštátnej politiky a ekonomiky a taktiež všeobecného smerovania zahraničnej politiky, ktoré sú základom pre podrobný rozbor problematiky a umožnia porovnanie rozdielov a spoločných znakov v zahraničnej politike štátov. V týchto kapitolách používam metódu analýzy, prostredníctvom ktorej podávam prehľad o súčasnej situácii v krajinách. Posledná, záverečná kapitola je venovaná samotnej komparácii zahraničnej politiky skúmaných štátov, ktorá vychádza z faktov a informácií rozoberaných v prvej časti práce. Na opísanie podobností a rozličností v zahranično-politických stratégiách a cieľoch krajín, využívam metódu komparatívnej analýzy. V tejto kapitole, podobne ako v druhej a tretej, krajiny sú preskúmané z rôznych hľadísk, aby práca poskytla jasný prehľad o spoločných a odlišných prvkoch zahraničnej politiky štátov. Pri písaní bakalárskej práce som čerpal prevažne zo zahraničných internetových zdrojov. Pri zbere kvantitatívnych údajov a informácií som využíval rakúske a maďarské webové stránky jednotlivých ministerstiev a organizácií a taktiež stránky *Wirtschaftskammern Österreich* a *Központi Statisztikai Hivatal*, ktoré sa zaoberajú zbieraním štatistických údajov o ekonomike štátov. Internetové stránky, okrem získania dôležitých štatistických údajov, slúžili aj ako zdroj pre oficiálne stanoviská vlád a ministerstiev v najdôležitejších oblastiach zahraničnej politiky: bezpečnosť, postavenie voči EU a oficiálne postoje voči jednotlivým krajinám a regiónom, ako napr. USA a Ruská federácia. Keďže téma bakalárskej práce je relatívne aktuálna, okrem internetových stránok významným zdrojom sú vedecké a výskumné publikácie jednotlivých univerzít, ako napr. *Austrian Journal of Political Science*.

2. Maďarsko

2.1. Všeobecný prehľad politickej a ekonomickej situácie v Maďarsku

Zámerom tejto kapitoly je poskytnutie popisu situácie v maďarskej politike a ekonomike. Roky, ktoré sú predmetom tejto práce, môžeme charakterizovať z politického hľadiska ako postupnú centralizáciu moci v rukách predsedu vlády, Viktora Orbána. Táto cesta sa začala ešte v roku 2010, kedy sa po druhýkrát dostala k moci strana Fidesz v koalícii s KDNP (Kresťanskodemokratická ľudová strana). Dôležité je však poznamenať, že Fidesz okrem toho, že vyhral voľby, získal aj dvojtretinovú väčšinu. Vo voľbách v roku 2014 sa k dvojtretinovej väčšine dostal pomocou zmeny volebného systému.

V Maďarsku od roku 1990 fungoval zmiešaný volebný systém, ktorý bol vytvorený pomocou metód pomerného volebného systému a väčšinového volebného systému. K reforme došlo až v roku 2011 z toho dôvodu, že vo voľbách do roku 2010 žiadna politická strana nemala takú prevahu (dvojtretinovú väčšinu v parlamente) aby ho mohla zmeniť. Podľa nového zákona sa počet poslancov v národnej rade znížil na 199 a naďalej sa používal zmiešaný volebný systém, už neexistovali tri zložky prerozdelenia mandátov, iba dve. Toto rozhodnutie bolo súčasťou reformy verejného práva a taktiež vyhovel maďarská vláda spoločenským očakávaniam ohľadom zníženia politickej elity. Najvýznamnejšia zmena pre Fidesz bola však zmena v kompenzácii mandátov (pri rozdeľovaní mandátov z celoštátnej listiny sa prihliada aj na tzv. zlomkové hlasy). Podľa nových pravidiel sa kompenzačné hlasy pripočítavali aj víťazným kandidátom (počet hlasov bol určený rozdielom medzi počtom hlasov získaných víťazom a druhým na listine).¹

2.1.1. Centralizácia moci a populizmus

Po výhre v parlamentných voľbách v roku 2010 sa Viktor Orbán zaviazal, že opravi chyby lavicovej vlády, ktoré vyvolali veľké problémy v maďarskej ekonomike a okrem toho zmení smerovanie maďarskej politiky. Orbán dodržal svoje slovo: vďaka dvojtretinovej väčšine v parlamente schválila koaličná vláda také zmeny v ústave, ktoré zvýšili právomoc vlády a znížili samostatnosť súdneho systému. Rozsiahle zmeny ústavy a jednotlivých

¹ Az új magyar választási rendszer [online]. [cit. 2020-2-28]. Budapest: Századvég Alapítvány, 2014. Dostupné na: <https://szazadveg.hu/uploads/media/57e923c55360d/az-uj-magyar-valasztasi-rendszerszazadveg-tanulmany130802.pdf>

zákonov sa týkali rôznych oblastí, od volebného systému až po pomenovanie štátu – oficiálny názov krajiny sa zmenil z Maďarskej republiky na Maďarsko.² Okrem zmeny volebného systému koalícia Fidesz-KDNP využitím dvojtretinovej väčšiny v parlamente zmenila postavenie ústavného súdu. Zákony, ktoré boli prijaté, vyvolali rozruch zo strany opozície, ale aj na medzinárodnej scéne, keďže podľa Európskej únie neboli dodržané základné hodnoty demokracie a predpoklady právneho štátu, ktoré vyžadujú autonómiu ústavného súdu.

Lavicová vláda, ktorá bola predchodcom koalície Fidesz-KDNP, svojou politikou vyvolala okrem ekonomických problémov aj veľké sociálne napätie. Toto napätie zapríčinilo zmeny v politických preferenciách spoločnosti – Maďari sa stali skeptickými voči liberalizmu a Európskej únii, vzrástli preferencie krajne-pravicovej strany Jobbik. Predseda strany Fidesz preto zmenil svoju liberálnu stranu najprv na konzervatívnu a neskôršie na populistickú a pravicovú stranu.³ Centrálnou myšlienkou Fideszu sa stala dôležitosť národa a národných hodnôt. V roku 2014 zaviedol Orbán nový pojem iliberálna demokracia vo svojom ročnom prejave na festivale pre Maďarov žijúcich v zahraničí v rumunskom Băile Tușnad (Tusnádfürdő). Líder Fideszu vo svojom prejave prirovnal finančnú krízu z roku 2008 k zmene režimu v rokoch 1989/1990, podľa jeho slov svet sa zmenil a ľudia už neveria v kapitalizme a v liberalizme. Preto je dôležité aby politici vybudovali „spoločnosť založenú na práci, ktorá nebude mať liberálny charakter“.

2.1.2. Migračná kríza a jej následky na maďarskú politiku

Leto 2015 bolo pre Európu tragické, keď 200 000 migrantov zaplavilo vonkajšiu hranicu Európskej únie, so zámerom dostať sa do západnej Európy. Politika otvorených dverí od kancelárky Angely Merkelovej vyvolala nevôľu niektorých politikov z krajín východnej Európy. Hlavným odporcom kancelárky bol predseda maďarskej vlády Viktor Orbán, keďže práve cez hranice medzi Maďarskom a Srbskom sa pokúsil prejsť veľký počet migrantov do Európskej únie. Vo svojich prejavoch použil výrazy ako „my“ (Maďari, kresťania, Európania) a „oni“ (moslimskí utečenci), aby získal pre seba podporu národa v „boji proti votrelcom“. Takéto a podobné výroky súvisia s maďarskou históriou, respektíve

² RYDLÍŇSKY M. Bartosz. Viktor Orbán – First Among Illiberals? Hungarian and Polish Steps Towards Populist Democracy. In: *Online Journal Modeling the New Europe* [online]. Cluj-Napoca: Faculty of European Studies, Babes-Bolyai University, 26.07.2018, roč. 4, č. 26, s. 95-107. [cit. 2020-2-28]. ISSN 22470514.

³ SZOMBATI Kristóf. Viktor Orbán's Authoritarian Regime. In: *The Far Right in Government: Six case studies from across Europe*. New York: Rosa Luxemburg Stiftung, 2018, s. 9-18. [cit. 2020-3-3].

kultúrou a politikou, ktorá zdôrazňuje dôležitosť národných (kresťanských) hodnôt.⁴ Ďalším obľúbeným výrazom maďarských vedúcich politikov je aj „*Obranná bašta Európy*“, ktorý má takisto historické korene – odvoláva sa na 16. storočie, keď uhorské vojská bojovali proti Osmanskej ríši.

Migračná kríza na jednej strane znamenala zaťaženie maďarskej ekonomiky, na druhej strane poskytla pre lídra Fideszu príležitosť na zdôraznenie nedostatkov Európskej únie, o ktorých už hovoril v minulosti. Keďže Európska únia neprejavila veľký záujem o riešenie migračnej krízy, maďarská vláda spravila prvé kroky spustením „*Národnej konzultácie ohľadom migrácie a terorizmu*“. Pre maďarskú vládu bol názor spoločnosti dôležitý a preto realizoval prieskum verejnej mienky, ktorý pozostával z 12 otázok, ako napr. „*Myslíte si, že v priebehu nasledujúcich rokov sa Maďarsko môže stať terčom teroristických útokov? Sú ľudia, ktorí si myslia, že imigranti ohrozujú pracovné možnosti a existenciu maďarských občanov. Zdieľate tento názor?*“. Koncom júla 2015 oznámil hovorca vlády výsledok prieskumu, podľa ktorého až 75% občanov podporuje protimigračnú politiku krajiny. Dôležitým faktom je, že iba 12.5% (1 milión) ľudí vyjadrilo svoj názor.⁵ Napriek tomu, výsledky národnej konzultácie slúžili ako nástroj pre Viktora Orbána, ktorý mohol použiť ako argument pre svoju politiku. Dôležitou udalosťou bol výrok Jeana-Claudea Junckera, vďaka ktorej získal Orbán podporu viacerých občanov, podľa ktorého Európska únia by mala zaviesť povinné kvóty na rozdelenie utečencov. Predseda maďarskej vlády bol prvý, ktorý oponoval (bývalému) predsedovi Európskej komisie, podľa neho každá krajina má právo sa rozhodnúť vo veci prijímania utečencov. Podľa prieskumu výskumného centra Századvég Orbánov postoj podporilo až 75% občanov a 63% opýtaných vyslovilo odpor voči kvótam.⁶ V strede júna 2015, kedy príliv utečencov stúpал, maďarská vláda sa rozhodla o vybudovanie štyri metre vysokého plotu na 175 km hranici so Srbskom.

⁴ HÉJJ, Dominik. All Eyes on Hungary. In: *New Eastern Europe* [online]. Wrocław: Kolegium Europy Wschodniej im. Jana Nowaka-Jeziorańskiego, 2015, roč. 4, č. 6, str. 66-72. [cit. 2020-3-5]. ISSN 2083-7372.

⁵ *Nemzeti konzultáció a bevándorlásról és a terrorizmusról* [online]. [cit. 2020-3-6] Dostupné na: <https://www.kormany.hu/download/4/d3/c0000/Bev%20konzult%C3%A1ci%C3%B3%20eredm%C3%A9nyei.pdf>

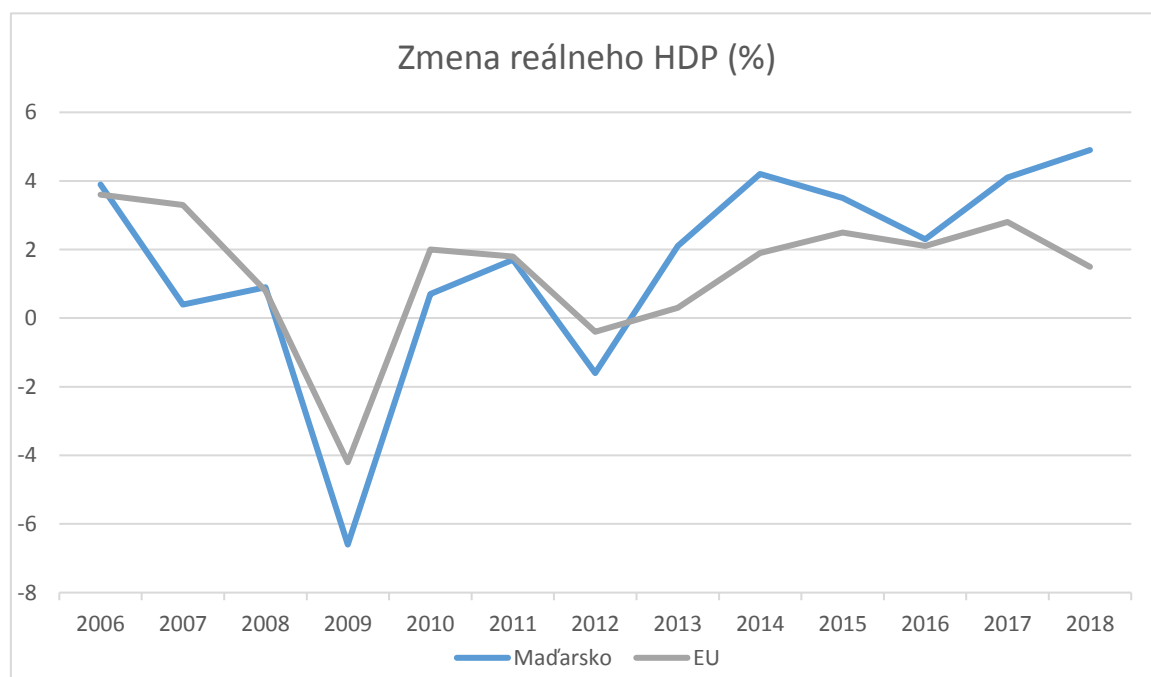
⁶ *A többség a menekültügyi kvótarendszer ellen* [online]. [cit. 2020-3-6]. Dostupné na: <https://szazadveg.hu/hu/kutatasok/az-alapitvany-kutatasai/piackutatas-kozvelemen-y-kutatas/a-tobbseg-a-menekultugyi-kvotarendszer-ellen>

2.1.3. Prehľad ekonomickej situácie v Maďarsku

Štruktúra maďarskej ekonomiky sa podobá na slovenskú, pomerne malá a otvorená ekonomika, ktorá musela prejsť cez premenu z centrálne riadeného hospodárstva na trhovú ekonomiku. Táto podoba sa prejavila aj v posledných rokoch, keď rast hospodárstva oboch krajín prevýšil priemer Európskej únie. Maďarská ekonomika však prešla veľmi ťažkým obdobím, od roku 2005 až do roku 2010.

V roku 2006 sa zvýšil dlh krajiny o 20 miliárd USD (3400 miliárd forintov), podiel verejného dlhu na HDP predstavoval 83% - pred úplným bankrotom krajinu zachránil iba záchranný balík MMF, vo výške 25 miliárd eur. V roku 2008 maďarská ekonomika sa nachádzala v zlej situácii, ktorú kríza len prehĺbila – HDP Maďarska sa znížil v roku 2009 o 6,7%.⁷

Graf: Zmena reálneho HDP Maďarska a EU (%)

Zdroj: www.imf.org

Práve ekonomické problémy a sociálne napätie pomohli Fideszu vyhrať voľby v 2010. Prvé štyri roky novej vlády boli ešte stále poznamenané finančnými ťažkosťami krajiny, napriek tomu ekonomika sa pomaly prebúdza - HDP v roku 2013 sa zvýšil o 2,5%

⁷ A KSH jelenti gazdaság és társadalom [online]. Budapest: Központi statisztikai hivatal, 2019. ISSN 1219–6754. Dostupné na: <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/jel/jel1812.pdf>

(oproti 0,9% v roku 2010), znížila sa nezamestnanosť a deficit štátneho rozpočtu o 2%. Hlavným cieľom vlády bolo zníženie štátneho dlhu a preto štruktúru štátnych výdavkov značne pretransformovala, menej prostriedkov vyčlenila na školstvo a zdravotníctvo a zvýšili sa výdavky na naštartovanie ekonomiky a na chod krajiny.

Výrazný rast maďarskej ekonomiky sa začal v roku 2013 a odvtedy v každom roku bol vyšší ako priemer Európskej únie – najväčší rozdiel zaznamenali v roku 2018, keď priemer v EU bol 1,4%, oproti tomu maďarský HDP sa zvýšil o 4,9%. Maďarská ekonomika rástla predovšetkým v dôsledku výrobných odvetví. V roku 2018 sa situácia na trhu práce sa vyvíjala pozitívne, miera nezamestnanosti bola nižšia (3,9%) ako priemer v EU-28 (6,7%) a zamestnanosť bola 69,5%, ktorá znamenala lepšie postavenie oproti EU-28 (69%). Vo vekovej kategórii od 15 – 74 podiel zamestnaných bol 4 649 000, ktorý prevýšil počet pracujúcich z predchádzajúceho roku o 48 000 ľudí. V decembri 2018 predstavovala priemerná hrubá mzda zamestnaných na plný úväzok 360 000 forintov, ktorá bola o 10,2% vyššia oproti predchádzajúcemu roku.

V roku 2018 inflácia dosahovala 2,8%, oproti 2,4% z predošlého roku. Nadpriemerne sa zdražili jednotlivé spotrebiteľské statky, ako napr. alkoholické nápoje (4,2%), tabakové výrobky (9,6%).⁸

2.2. Záujmy Maďarska na medzinárodnej scéne

Pre Maďarsko, ktoré je malá krajina s otvorenou ekonomikou najdôležitejší prvok zahraničnej politiky je zahranično-obchodná politika. Preto v roku 2014 sa vláda rozhodla, že spojí diplomaciu so zahraničným obchodom pod jedno ministerstvo, ktoré je riadené ministrom zahraničných vecí Péterom Szijjártó. Toto rozhodnutie malo za následok zlepšenie zahranično-obchodných vzťahov krajiny v rámci EU a taktiež mimo nej, významnými obchodnými partnermi sa stali napr. USA a Čína. Súčasťou tejto politiky je aj zvýšenie konkurencieschopnosti krajiny, ktorá je výsledkom podpory inovácií, výskumu a vývoja.

Silná Európska únia má dôležitý význam pre Maďarsko, aj napriek dlhoročným konfliktom a kritikám. Ako pomerne malá krajina, však potrebuje silných spojencov, aby mohla dosiahnuť svoje zahranično-politické ciele v rámci spoločnosti. Vzhľadom na túto situáciu strategickou zložkou zahraničnej politiky krajiny je partnerstvo so štátmi

⁸ *Magyarország nemzeti számlái 1995-2014* [online]. Budapest: Központi statisztikai hivatal, 2015. Dostupné na: <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/monsz/monsz9514.pdf>

Vyšehradskej skupiny. V4 je najstabilnejšie združenie štátov v rámci EU, členovia úspešne zastupujú spoločné stanoviská v rôznych témach a podporujú sa navzájom skoro vo všetkých otázkach. Krajiny V4 mali spoločný, odmietajúci postoj voči ilegálnej migrácii a utečeneckým kvótam. Dôležitou súčasťou tejto spolupráce je otázka maďarskej menšiny v týchto krajinách a zvýšenie ekonomickej sily a konkurencieschopnosti stredoeurópskeho regiónu.

Podmienkou silnej a jednotnej Európy je stabilná bezpečnostná situácia na kontinente, preto sa maďarská vláda sústreďí v oblasti bezpečnosti na ochranu záujmov Maďarov a Európanov. Krajina je aktívnym členom organizácie Severoatlantickej zmluvy (NATO), usiluje sa o dodržiavanie záväzkov vyplývajúcich z členstva v tomto zoskupení (napr. zvýšenie výdavkov na armádu, spoločné vojenské akcie). Podpora Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky EU má významnú úlohu v zahraničnej politike maďarskej vlády, avšak vyčíta jej nedostatočnú ochranu vonkajších hraníc spoločnosti (voči ilegálnej migrácii) a nesúhlasí so systémom sankcií, ktoré boli použité aj proti Ruskej federácii.⁹

2.2.1. Vzťah Maďarska s Európskou úniou

Krajiny Vyšehradskej štvorky vstúpili v roku 2004 do Európskej únie súčasne aj napriek tomu, že medzi jednotlivými krajinami existovali rozdiely v pripravenosti zapojiť sa do Európskeho spoločenstva a v tom, čo tieto štáty očakávali od vstupu do spoločenstva. Rokovania o vstupe do únie sa začali medzi Maďarskom a EU v roku 1998. Hlavnou súčasťou boli tzv. prístupové kapitoly, o ktorých sa rokovalo na bilaterálnej úrovni. Pre maďarskú delegáciu najdôležitejšia oblasť bolo poľnohospodárstvo a národný záujem krajiny, ktorý bol základom konfliktu medzi Nemeckom a Maďarskom počas pojednávania. V nasledujúcich rokoch vzťah medzi Maďarskom a EU bol bezproblémový. Konflikty sa objavili po roku 2010, keď sa drasticky zmenila situácia na maďarskej politickej scéne.

Najdôležitejšia udalosť, ktorá sa uskutočnila počas tretej vlády Viktora Orbána bola migračná kríza a s tou súvisiace odmietnutie mechanizmu na prijímanie a rozdelenie migrantov do členských štátov únie. Reakcia maďarskej vlády prišla po tom, čo Rada Európskej únie prijala rozhodnutie 22. septembra 2015 na podporu Grécka a Talianska, podľa ktorého by poskytla týmto štátom pomoc v podobe rozdelenia utečencov medzi

⁹ KÜLÜGYI ÉS KÜLGAZDASÁGI MINISZTERIUM (2018): *A magyar külpolitika célkitűzései* [online]. [cit. 2020-3-11]. Dostupné na: <https://www.parlament.hu/irom41/00503/adatok/fejezetek/18.pdf>

jednotlivými členskými štátmi. Delegácia maďarskej vlády odmietla mechanizmus navrhnutý Radou EU a spolu so Slovenskou republikou napadli toto rozhodnutie na pôde Európskeho súdneho dvora. Európsky súdny dvor odmietol 6. septembra 2017 maďarsko-slovenskú žiadosť na základe Článku 73 Zmluvy o fungovaní Európskej únie¹⁰, ktorá poskytla dostačujúci právny základ pre migračné kvóty. Viktor Orbán sa stal vodcom v boji proti migrácii a spoločne s Poľskom a ostatnými krajinami V4 vytvorili proti-migračnú opozíciu.

Úplne dno vo vzťahoch medzi Maďarskom a EU znamenalo spustenie článku 7 voči stredoeurópskej krajine na základe správy vypracovanej europoslankyňou Judith Sargentini. Hlásenie bolo nevyhnutné pre Európsky parlament, keďže umožnilo hlasovanie o článku 7 z dôvodu vážneho porušenia hodnôt na základe ktorých funguje EU. Podobný proces bol spustený aj proti Poľsku v roku 2017, avšak Maďarsko malo zvláštne postavenie, keďže Orbán je členom najsilnejšieho politického útvaru, Európskej ľudovej strany (EPP). Relatívna väčšina EPP v Parlamente a v Komisii znamenala ochranu pred politickými a ekonomickými následkami jeho autoritatívneho režimu. Poprední predstavitelia EPP ako Manfred Weber, Joseph Daul a Angela Merkelová boli presvedčení, že majú väčšiu kontrolu nad Orbánom, keď je členom ľudovcov.¹¹ Bod zvratu bola kandidatúra Manfreda Webera na post prezidenta EK, ktorý, aby získal túto pozíciu, potreboval podporu ostatných frakcií (predovšetkým socialistov a liberálnych demokratov), ktoré rázne vystupovali proti praktikám maďarskej vlády.

Aktivovaný článok 7.1 neprináša so sebou možnosť uvalenia sankcií na Maďarsko, ktorá je umožnená až nasledujúcim článkom 7.2. Správa Sargentini mala za následok prehĺbenie konfliktu medzi Budapešťou a Bruselom. Predseda maďarskej vlády je najhlasnejším odporcom supranacionalizácie EU, podporuje posilnenie pozície národných štátov v rámci únie a odmieta prijať migračné kvóty. Pre Maďarsko, ako jeden z najväčších prijímateľov eurofondov, však dôležitosť EU je jednoznačná, čo sa prejavuje aj v tom, že vláda štátu súhlasí s väčšinou krajín v najdôležitejších politických otázkach.¹²

¹⁰ *Zmluva o Európskej únii (konsolidované znenie): Článok 73.* In: Úradný vestník Európskej únie, 2012, OJ C 326, s. 28. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX:12012E/TXT>

¹¹ POGÁTSA, Zoltán. *Magyarország politikai gazdaságtana*. Budapest: Osiris, 2016. 258 s. ISBN: 978 963 276 274 6

¹² SADECKI, Andrzej. *In a state of necessity. How has Orban changed Hungary*. Warsaw: Centre for Eastern studies, 2014. 42 s. ISBN: 978-83-62936-44-1

Priamym dôsledkom konfrontácie medzi Maďarskom a EU je, že krajina bývalého východného bloku sa začala orientovať na Východ, s cieľom hľadania strategických ekonomických partnerov – v podobe Ruska a Číny.

2.2.2. *Maďarsko a Rusko*

Vzťah medzi Maďarskom a Ruskom sa zmenil za posledných desať rokov od začiatku Orbánovho režimu. Pred víťazstvom vo voľbách v roku 2010 predseda strany Fidesz, ktorý odštartoval svoju politickú kariéru po páde Sovietskeho zväzu, bol významným kritikom Moskvy. Po roku 2010 však proti-ruská rétorika maďarského predsedu vlády sa zmenila a stal sa najvýznamnejším zástancom Ruska v EU. V otázke sankcií voči východnej veľmoci síce podporil ich predĺženie, avšak vyslovil ostrú kritiku, vzhľadom na negatívne hospodárske dôsledky týchto opatrení na maďarskú ekonomiku. Ruská kríza po roku 2014 mala negatívny vplyv na vzájomný obchod medzi krajinami, ktorý sa znížil o 43% medzi 2013 a 2016.

Ruská federácia je najviac zainteresovaná v stredoeurópskej krajine v oblasti energetiky, firma Gazprom je dôležitým dodávateľom ropy a zemného plynu.¹³ Okrem dodávok nerastných surovín krajiny sa dohodli na ďalšom projekte v oblasti energetiky – zvýšenie kapacity atómovej elektrárne v meste Paks. Dohoda medzi dvomi vládami, ktorá bola pripravená v tajnosti, bola oznámená v januári 2014.

Z členských štátov EU Maďarsko má najlepši vzťah s Moskvou. Tento vzťah je dôležitý pre obe zúčastnené strany, avšak z rôznych dôvodov. Pre Maďarsko je toto partnerstvo nevyhnutné pre energetickú bezpečnosť, keďže východná veľmoc poskytuje 80% energetických zdrojov krajiny. Predseda vlády, Viktor Orbán viackrát vyslovil dôležitosť dobrých vzťahov so silným Ruskom, s ktorým by mali európske krajiny spolupracovať v oblasti bezpečnosti kontinentu. Pre maďarského premiéra blízky osobný vzťah s ruským prezidentom je výhodný, keďže Vladimir Putin je významným politikom svetového charakteru. Pre Ruskú federáciu projekt v meste Paks poskytuje silnú negociačnú pozíciu (na projekt poskytuje Rusko 10 miliardovú pôžičku) a jej prítomnosť v Maďarsku je takmer nezvratná. Táto prítomnosť je z ruského hľadiska dôležitá pre budúci vývoj vzťahov medzi krajinami EU, NATO a Ruskom.¹⁴

¹³ SHENTOV, Ognian – RUSLAN, Stefanov – VLADIMIROV, Martin. *The Russian Economic Grip on Central and Eastern Europe*. 1. vyd. New York: Routledge, 2019. 240 s. ISBN 9780815363422

¹⁴ *Az orosz-magyar tárgyalások utánni sajtótájékoztató* [online]. [cit. 2020-3-17]. Dostupné na: https://hungary.mid.ru/hu/press-centre/news/az_orosz_magyar_t_rgyal_sok_ut_ni_sajt_t_j_koztat/

2.2.3. *Maďarsko a USA*

Otvorenosť maďarskej vlády voči Rusku bola kritizovaná nielen zo strany opozície, ale aj zo strany niektorých štátov, vrátane USA. Orbánova vláda čelila kritike zo strany vedúcich predstaviteľov kabinetu bývalého prezidenta Baracka Obamu. Okrem blízkych vzťahov s Ruskom, dôvodom na kritiku bolo aj nedemokratické smerovanie politiky a antisemitizmus. Vzťah medzi dvomi krajinami sa začal vyvíjať pozitívne po nástupe Donalda Trumpa na post prezidenta. Nový americký kabinet mal podobný pohľad na niektoré dôležité politické otázky ako maďarská vláda. Rétorika maďarského predsedu vlády a amerického prezidenta mala taktiež spoločné prvky, bola rázne proti-imigračná, populistická a vkladala veľký dôraz na dôležitosť národných hodnôt a patriotizmus.

V zlepšovaní bilaterálnych vzťahov pomohla aj bezpečnostná politika Maďarska, keďže podporilo posilnenie NATO a vyzdvihlo dôležité postavenie tejto organizácie v boji proti terorizmu a politickému islamu. V rámci programu Zrínyi 2026 maďarská vláda vyčlenila zdroje na rozsiahlu investíciu do armády, čím príspevky štátu budú väčšie ako 2% HDP. Podľa oficiálneho stanoviska maďarskej vlády Európa (NATO) by mala posilniť vojenskú prítomnosť v krízových zónach na zvýšenie bezpečnosti občanov.

Napriek napätému politickému vzťahu medzi dvomi krajinami, USA boli významným obchodným partnerom Maďarska. Po zmene politickej orientácie Washingtonu sa situácia vyvíjala ešte lepšie, v roku 2017 sa USA stali najväčším odbytiskom pre maďarský export. V Maďarsku je najnižšia daň z príjmov právnických osôb v rámci EU (9%) a vláda znížila odvody platené zamestnávateľmi z 27 na 20%, čím vytvorilo atraktívne investičné prostredie pre zahraničné firmy aj z USA. V krajine sa nachádza 1710 amerických firiem, ktoré zamestnávajú okolo 100 000 maďarských pracovníkov. V roku 2018 sa medzi dvomi krajinami uskutočnilo obchod v hodnote 5,4 miliárd amerických dolárov.¹⁵ V dôsledku zmeny politického smerovania Spojených štátov, vynikajúcich hospodárskych vzťahov a oddanosti Maďarska voči NATO a v boji proti terorizmu politické vzťahy medzi krajinami sa ustálili.

¹⁵ *Hungary is determined to maintain strong bilateral relations with the USA* [online]. [cit. 2020-3-19]. Dostupné na: <http://abouthungary.hu/news-in-brief/hungary-is-determined-to-maintain-strong-bilateral-relations-with-the-usa/>

3. Rakúska republika

3.1. Hospodárska a politická situácia krajiny

Rakúska republika získala svoju nezávislosť v roku 1955 podpísaním rakúskej Štátnej zmluvy, ktorá mala za následok stiahnutie okupačných vojsk z jej územia. Súčasťou zmluvy bolo vyhlásenie neutrality, aby sa krajina nemusela pripojiť k vojenským alianciám. Z vnútropolitického hľadiska spolková republika je stabilná, od roku 2008 do roku 2016 kancelárom bol Werner Faymann (predseda SPÖ), na čele veľkej koalície spoločne s ÖVP. Tieto roky boli poznamenané hospodárskou krízou z roku 2008, ktorá mala negatívny vplyv aj na rakúsku ekonomiku. Stagnujúca ekonomika a strata dôvery voličov voči politickej elite, postupne premenila rakúsku politiku. Zmena v preferenciách voličov mala za následok, že tradične dvojstranícky systém sa pretransformoval na pluralistický. Tradičné politické strany neposkytli adekvátne riešenie na problémy spoločnosti, ako napr. globálne otepľovanie a znečistenie životného prostredia. Z tohto dôvodu voliči začali hľadať alternatívy pre už existujúce politické subjekty. Túto premenu stranického systému zrýchlila aj migračná kríza, ktorá poskytla možnosť pre populistické sily aby získali späť svoju voličskú základňu.

V Rakúsku sa vytvorila paralelná situácia ako na začiatku 21. storočia, keď sa posilnila krajne-pravicová FPÖ. Predseda strany, Heinz Christian Strache poukázal na najväčšie problémy krajiny v podobe ilegálnych migrantov a ekonomických ťažkostí. K najvýraznejšej zmene v preferenciách rakúskych voličov došlo, keď krajina bola zasiahnutá migračnou krízou. Táto kríza rozdelila rakúsku spoločnosť: rastúci počet prichádzajúcich migrantov a neschopnosť EU nájsť riešenie vyvolali v obyvateľoch nedôveru voči vládnej koalícii. Werner Faymann vyhlásil svoje odstúpenie po výsledkoch prvého kola prezidentských volieb v roku 2016, keď do druhého kola nepostúpil kandidát ani jednej zo strán vládnej koalície, ale predstaviteľ populistickej Slobodnej strany Rakúska (FPÖ).

3.1.1. Migračná kríza a jej následky na rakúsku politiku

Z historického hľadiska malo Rakúsko skúsenosti s migračnými vlnami, napr. prílev tzv. *Gastarbeiterov* z Turecka v 70-tych rokoch, viac ako 100 tisíc utečencov prichádzajúcich z vojnou postihnutého Balkánu, a preto reakcia vlády bola kategoricky

odlišná od reakcie Maďarska. Vtedajší kancelár Werner Faymann ostro kritizoval protimigračné postavenie maďarskej vlády, keďže podobne ako ostatní vedúci predstavitelia západo-európskych štátov aj on bol zástancom stratégie „otvorených dverí“. Rakúsko malo postavenie tranzitnej krajiny, a preto nebolo v takej miere zaťažené ako cieľové krajiny. Situácia sa postupne zhoršila v dôsledku viacerých faktorov: Maďarsko v lete 2015 vybudovalo plot na južnej hranici krajiny, inštitúcie EU nenašli adekvátne riešenie na krízu, keďže povinné rozdeľovacie kvóty navrhnuté Komisiou EU boli odmietnuté viacerými štátmi a počet migrantov prichádzajúcich do krajiny sa zvýšil.

Odmietnutie nariadenia EU ohľadom azyľantov (Dublin III) zo strany Maďarska zhoršila situáciu na južnej hranici a odštartovalo novú etapu azylovej politiky Rakúska. Na rapídny rast migrantov na hranici vedenie štátu nebolo pripravené. Len pomocou neziskových organizácií a civilného obyvateľstva sa podarilo dostať veci pod kontrolu. Nadšenie spoločnosti netrvalo dlho a navonok stabilná vládna koalícia sa polarizovala.¹⁶ Nezrovnalosti v názoroch ohľadom migračnej krízy sa zintenzívnili po tom, keď Nemecko zaviedlo hraničné kontroly na hraniciach s Rakúskom. V dôsledku nátlaku zo strany ÖVP vládna koalícia najprv zvýšila kontrolu na hranici s Maďarskom a o 2 týždne vybudovala dočasný plot na hraniciach so Slovinskom. Vzhľadom na jeho dĺžku vybudovaný plot mal symbolický charakter, poukazoval však na zmenu politiky Rakúskej republiky.¹⁷

Vnútropolitické zmeny mali vplyv aj na zahraničnú politiku krajiny, ktorej cieľom bol zastaviť vlnu migrantov. Nový minister obrany Hans-Peter Doskozil spoločne s ministrom zahraničných vecí Sebastianom Kurzom vypracovali stratégiu spoločnej kontroly hraníc na tzv. Balkánskej ceste. Podľa predstáv Rakúska by mali krajiny nachádzajúce sa na tejto trase (Rakúsko, Maďarsko a krajiny južného Balkánu) spoločnou silou zastaviť migrantov, čím by sa zhoršila situácia v Grécku, dôsledkom čoho by sa zvýšil tlak na EU aby zaviedla kontrolu svojich vonkajších hraníc. Rakúska ľudová strana odporučila rôzne nariadenia s cieľom posilniť kontrolu nad migrantmi a zlepšiť rozdelenie sociálnych dávok. Najkontroverzejším opatrením bolo zavedenie dennej a ročnej kvóty, ktoré obmedzili počet migrantov, ktorí mohli vstúpiť na územie štátu a žiadať o azyľ. Výška dennej kvóty bola stanovená na 80 žiadostí o azyľ a maximálne pre 3 200 cudzincov bol umožnený prechod cez krajinu do Nemecka. V roku 2015 skoro 90 000 migrantov žiadalo

¹⁶ GRUBER, Oliver. Refugees (no longer) welcome. Asylum discourse and policy in Austria in the wake of the 2015 refugee crisis. In: *The Migrant Crisis: European Perspectives and National Discourses*. Münster: LIT, 2017. s. 39-57. ISBN 978-3-643-90802-5

¹⁷ TOGRAL, Burcu. Bordering Practices Across Europe: The Rise of “Walls” and “Fences”. In: *Migration Letters*. London: Transnational Press London, 2019, roč. 16, č. 2, s. 183-194. ISSN 1741-8984

o azyl v spolkovej republike, tento počet bol znížený na 37 500 žiadateľov ročne.¹⁸ Rakúsko vytvorilo ďalší precedens, okrem zavedenia prvej hraničnej kontroly vo vnútri Schengenského priestoru, zaviedlo, ako prvá krajina EU množstevnú kvótu na poskytovanie azylu. Dôsledkom nariadenia sa zhoršila situácia v domácej politike, trvajúci konflikt medzi liberálnou lavicou a konzervatívnou pravcou ohľadom riešenia migračnej krízy sa prehĺbil. Nástupca Wenera Faymanna, Christian Kern, sa snažil vyriešiť konflikt v rámci strany a koalície. Na začiatku roka 2017 prezentoval strategický plán na riešenie vnútorných problémov krajiny, tzv. „Plán A pre Rakúsko“¹⁹. Rakúska ľudová strana mala vypracovanú vlastnú stratégiu a reagovala na zmenu preferencie spoločenstva pružnejšie: pokračovala vo svojej ráznej proti-migračnej politike, ktorú podporil aj nový minister vnútra Wolfgang Sobotka a minister zahraničných vecí Sebastian Kurz, ktorý postupne prebral iniciatívu a v očiach voličov sa z neho stal nový líder Ľudovcov. Práve situácia migrácie v Európe bola hlavnou témou v nasledujúcich parlamentných voľbách v Rakúskej republike.

3.1.2. *Parlamentné voľby 2017: Koalícia „türkis-blaue“*

Dlhoročná stagnácia a neustále konflikty v rámci veľkej koalície viedli k jej rozpadu a vypísaniu predčasných volieb. Predsedom strany ÖVP sa stal minister zahraničných vecí Sebastian Kurz. Po rozpade vlády Kurz pretransformoval ÖVP podľa svojich predstáv: premenoval stranu na Novú ľudovú stranu (*Die neue Volkspartei*); zmenil výzor strany, tradičnú čiernu vymenil na tyrkysovú; veľkou zmenou prešla aj štruktúra strany, väčšina kandidátov nemala politické skúsenosti ale boli experti v jednotlivých odboroch. Tieto zmeny pôsobili na voličov pozitívne, keďže očakávali zmenu od politických strán a spojili stranu s jej predsedom. Kurz posilnil svoju stranu, ktorá mala najväčšiu šancu na prvenstvo vo voľbách. Rastúca podpora Ľudovcov pôsobila negatívne hlavne na stranu Slobodných, preferencie FPÖ sa znížili (takmer o 10%), keďže hlavnou proti-imigračnou silou v Rakúsku sa stala Nová ľudová strana²⁰.

¹⁸ *Migrant crisis: Austria sets asylum claims cap and transit limit* [online]. [cit. 2020-3-22]. Dostupné na: <https://www.bbc.com/news/world-europe-35600220>

¹⁹ SOZIALDEMOKRATISCHE PARTEI ÖSTERREICH (2017): *Der beste Plan für Österreich: Plan A* [online] [cit. 2020-3-22]. Dostupné na: <https://www.spoe.at/der-beste-plan-fuer-oesterreich-plan-a/>

²⁰ CSÁNYI, Peter. *Course of Austrian Politics After the 2017 Parliamentary Election. Medzinárodné vzťahy 2018: Aktuálne otázky svetovej ekonomiky a politiky: zborník príspevkov z 19. medzinárodnej vedeckej konferencie konanej v Smoleniciach 29.–30. novembra 2018*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2018, s. 110-118. ISBN 978-80-225-4602-7.

Podľa očakávaní verejnosti a prieskumov víťazom volieb sa stal ÖVP, ktorá vytvorila koalíciu podobnú ako v roku 2000 spoločne s FPÖ, ktorá sa stala treťou najsilnejšou stranou.

Pred začiatkom rozhovorov medzi ÖVP a FPÖ Sebastian Kurz sa zaviazal vytvoriť pro-európsku vládu, ktorá nájde riešenie na problémy Rakúska. Z volebných programov vyplývalo, že strany sa zhodnú v najdôležitejších otázkach, ktoré sa týkajú migrácie, daňovej reformy a zlepšenia konkurencieschopnosti krajiny. Napriek tomu rokovania medzi stranami trvali dva mesiace. V oblasti migrácie sa strany dohodli na sprísnení azylovej politiky, na posilnení hraničných kontrol, zvýšili príspevky na boj proti terorizmu a politickému islamu. V hospodárskej politike krajiny prevažovali klasické pravicové, až populistické návrhy: zníženie dane z príjmov fyzických a právnických osôb, daňové a pracovné výhody pre rodičov a zníženie príspevkov pre azylantov.²¹

Vedúci predstavitelia opozície a jednotlivých inštitúcií EU vyslovili obavy ohľadom budúcnosti spolkovej republiky, ktorá pod vedením pravicových strán sa môže pričleniť k štátom, v ktorých panuje iliberálna demokracia. Nového kancelára prirovnali k predsedovi maďarskej vlády, ktorý má podobnú proti-imigračnú a populistickú rétoriku. Podobne ako Viktor Orbán, aj Sebastian Kurz stvárnil ochrancu národa, pomocou ktorého oslovil veľký počet voličov.²²

3.1.3. *Prehľad ekonomickej situácie v Rakúsku*

Rakúska spolková republika je malá a pomerne otvorená ekonomika, ktorá profituje z výhodnej geografickej polohy a neutrality krajiny. Tieto dva faktory spravili z hlavného mesta krajiny dôležité diplomatické a ekonomické centrum (vo Viedni sídlia korporácie a organizácie svetového charakteru, ako napr. OPEC). Neutralita umožnila krajine dynamický ekonomický rast, ktorá nebola zaťažená premenou centrálne riadeného hospodárstva na trhovú ekonomiku, v dôsledku čoho získala výhodu v porovnaní s krajinami bývalého východného bloku.

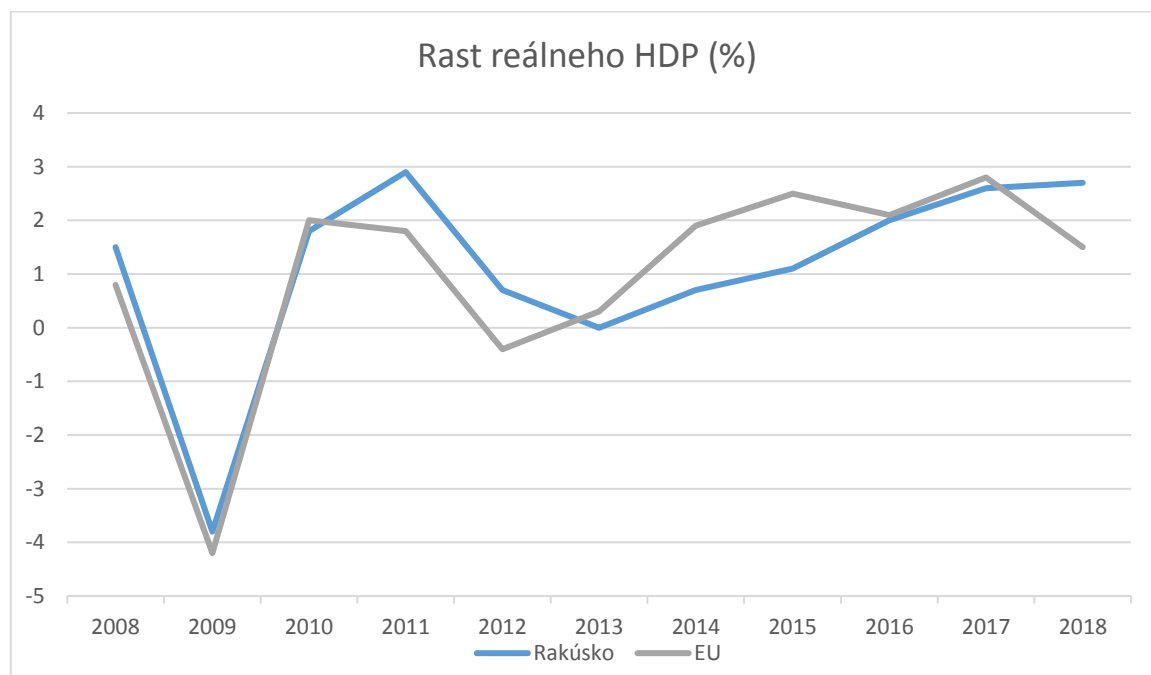
Zmena politickej orientácie, ktorou krajina prešla úzko súviselo s ekonomickými ťažkosťami do ktorých sa krajina dostala po hospodárskej kríze v roku 2008-2009. Členské

²¹ *Regierungsprogramm Österreich 2017-2022* [online]. [cit. 2020-3-26]. Dostupné na: https://www.oeh.ac.at/sites/default/files/files/pages/regierungsprogramm_2017-2022.pdf

²² *Austrian election results: Conservative Sebastian Kurz on course to become Europe's youngest leader.* [online]. [cit. 2020-3-26]. Dostupné na: <https://www.telegraph.co.uk/news/2017/10/15/austrian-election-conservative-sebastian-kurz-course-become/>

štáty EU boli najtvrdšie zasiahnuté druhou vlnou krízy po roku 2012. Rakúska ekonomika sa spomalila, v dôsledku čoho reálny HDP rástol minimálne, v roku 2013 nerástol vôbec. Dôvodom spomalenia boli vysoké nepriame dane, nadmerná miera inflácie a zníženie exportu.²³

Graf: Rast reálneho HDP (%) v Rakúsku a EU

Zdroj: ec.europa.eu/eurostat

Po štyroch rokoch ekonomickej stagnácie sa hospodárstvo krajiny začalo rásť, od roku 2016 rast reálneho HDP bol vždy nad úrovňou 2%. Spomedzi členských štátov EU Rakúsko má štvrtý najvyšší HDP na obyvateľa (38 993 v PPS), lepšie na tom sú len Luxembursko, Holandsko a Írsko. Na tvorbe HDP krajiny má najväčší podiel terciárny sektor (70,7%), najdôležitejšie sú bankové a iné finančné služby. Pre ekonomiku krajiny je dôležitý aj sekundárny sektor, ktorý má 28,1% podiel na tvorbe HDP (v porovnaní s ostatnými štátmi EU je toto číslo pomerne vysoké).

Situácia sa ustálila aj v oblasti zamestnanosti, v roku 2018 krajina dosiahla historicky najvyššiu mieru zamestnanosti: 72% obyvateľov je zamestnaných (priemer EU je 68%), taktiež sa zvyšuje počet zamestnaných na čiastkový úväzok (viac ako 28%).

²³ *Austria's economy weathered the crisis well, but now risks falling behind.* [online]. [cit. 2020-3-28]. Dostupné na: <https://blogs.lse.ac.uk/europpblog/2015/01/06/austrias-economy-weathered-the-crisis-well-but-now-risks-falling-behind/>

Priemerná mesačná hrubá mzda pracovníkov v 2017 predstavovala 3640 EUR. Spotrebiteľské ceny sa zvýšili v roku 2018 o 2% (v krajinách EU miera inflácie bola na úrovni 1,9%), najviac zdražili alkoholické nápoje a tabakové výrobky (3,8%), ceny v hotelierstve a v reštauráciách (3,1%), ďalej v oblasti prepravy a komunikácie (2,9%).²⁴ Saldo obchodnej bilancie Rakúska bolo v roku 2017 negatívne: krajina vyviezla tovary a služby v hodnote 149 miliárd eur a doviezla v hodnote 156 miliárd eur. Dôležitosť členstva Rakúska v EU potvrdzuje aj teritoriálna štruktúra zahraničného obchodu: najdôležitejším odbytkom pre export sú členské štáty EU (80%), na druhom mieste je Ázia (9%) a tretím najdôležitejším partnerom je Severná Amerika (8%).²⁵

3.2. Zahraničná politika Rakúskej spolkovej republiky

Pri skúmaní rakúskej zahraničnej politiky východiskovým bodom je neutralita krajiny. Táto neutralita, ktorú krajina vyhlásila pri jej vzniku v roku 1955, ovplyvňuje vzťah s EU vrátane bezpečnostnej politiky, ale aj s inými štátmi, ako napríklad USA, Rusko a Čína. Aktivitu krajiny v zahraničnej politike v posledných rokoch je možné charakterizovať ako pasívnu, koncentruje sa skôr na vnútorné záležitosti. Táto situácia vznikla v dôsledku viacerých faktorov. Následkom hospodárskej politiky štátu, Ministerstvo zahraničných vecí malo k dispozícii málo zdrojov na realizáciu svojej politiky. Zníženie príspevkov na fungovanie ministerstva bola súčasťou politiky „nulového-deficitu“ vládnej koalície v rokoch 2000-2006 a neskoršie bolo ovplyvnené finančnými ťažkosťami krajiny. Ďalším činiteľom degradácia rakúskej zahraničnej politiky je posilnenie spoločnej zahraničnej politiky členských štátov EU. Nástupom Sebastiana Kurza na post ministra zahraničných vecí sa situácia zmenila. Nový minister reprezentoval svoju krajinu navonok pri riešení migračnej krízy a presadzoval Viedeň ako neutrálnu pôdu vhodnú na medzinárodné rokovanie.²⁶

Primárnou úlohou rakúskej zahraničnej politiky, ako neutrálneho štátu, je vytvorenie dobrých a obojstranne prospešných vzťahov s najväčším možným počtom štátov sveta, pri ktorom sú zohľadnené ciele krajiny. Táto stratégia je v súlade so Spoločnou zahraničnou a bezpečnostnou politikou EU (SZBP), ktorú Rakúsko prijalo v roku 1995.

²⁴ *Statistisches Jahrbuch 2019* [online]. Wien: Wirtschaftskammern Österreichs, 2019. Dostupné na: http://wko.at/statistik/jahrbuch/2019_Deutsch.pdf

²⁵ *This is Austria* [online]. Wien: Wirtschaftskammern Österreichs, 2018. Dostupné na: <https://news.wko.at/news/oesterreich/this-is-austria-facts.pdf>

²⁶ KRAMER, Helmut. Austrian foreign policy 1995-2015. In: *Austrian Journal of Political Science*. Innsbruck: Innsbruck University Press, 2016, roč. 45, š. 2, s. 49-57. ISSN 2313-5433

Napriek záväzkom voči spoločnosti dôležitou súčasťou zahraničnej politiky štátu sú bilaterálne vzťahy s krajinami z iných regiónov. Preferenčnú skupinu pri týchto vzťahoch tvoria krajiny Balkánu a východnej Európy.²⁷

Bezpečnostná situácia Rakúskej spolkovej republiky úzko súvisí so stabilitou kontinentu a EU. Napriek svojmu neutrálnemu postaveniu je dôležitou súčasťou bezpečnostnej politiky Rakúska spolupráca s organizáciou NATO a dodržiavanie záväzkov vyplývajúcich zo SZBP EU.

3.2.1. Rakúska spolková republika v Európe

Rakúsko môžeme charakterizovať ako tradičného člena Európskej únie, napriek tomu niektorí vedúci predstavitelia EU sa obávali, že nová pravicovo založená vláda (hlavne FPÖ) bude vystupovať proti EU. Tento scenár je však nepravdepodobný. Smerovanie krajiny bolo vždy pro-európske a pro-integračné, podporovala Východné rozšírenie a mala blízky vzťah ku krajinám Balkánu. Na rakúske hospodárstvo malo pozitívny vplyv vstupovanie nových členských štátov v roku 2004, medzinárodný obchod sa rozvíjal, rakúske firmy investovali do postkomunistických krajín (90% PZI prichádzalo do tohto regiónu), rakúske banky rozšírili svoju činnosť v týchto štátoch, financovali modernizáciu ekonomiky týchto krajín.²⁸ V dôsledku migračnej krízy tieto krajiny sa zbližili s Rakúskom aj na politickej úrovni, ktorej cieľom bolo vyriešenie tejto problematiky. Situácia, v ktorej sa krajina nachádza je jedinečná. Na jednej strane nový kancelár súhlasí s politikou Viktora Orbána v oblasti migrácie a zaviazal sa približovaniu sa ku krajinám východnej a strednej Európy. Na druhej strane je zástancom európskej integrácie a spolupracuje v týchto otázkach s francúzskym prezidentom a nemeckou kancelárkou. Toto postavenie je dôležité z pohľadu EU, Rakúsko na čele so Sebastianom Kurzom môže ovplyvniť jednotu Európy.

Na splnenie úlohy mediátora medzi členskými štátmi, malo Rakúsko možnosť v rámci predsedníctva v Rade EU v druhej polovici 2018. Rakúske predsedníctvo sa orientovalo na problémy týkajúce sa EU ako celok, globálne otepľovanie, Brexit, digitalizácia a konkurencieschopnosť spoločenstva. Okrem týchto tém, dôležitou súčasťou

²⁷ BUNDESMINISTERIUM EUROPÄISCHE UND INTERNATIONALE ANGELEGENHEIT: *Außenpolitik* [online]. [cit. 2020-3-29]. Dostupné na: <https://www.bmeia.gv.at/europa-aussenpolitik/aussenpolitik/>

²⁸ MARIN, Dalia (2016). *What's the matter with Austria?* [online]. In: www.bruegel.org, 09.08.2016. [cit. 2020-3-29]. Dostupné na: <https://www.bruegel.org/2016/08/whats-the-matter-with-austria/>

rokovania bola otázka obrany vonkajších hraníc EU, problematika neriadenej migrácie a vzťah s krajinami západného Balkánu.²⁹

3.2.2. *Rakúsko a Rusko*

Jedným z programových bodov Rakúska pri predsedníctve v Rade EU bola bezpečnostná otázka v oblasti Východného partnerstva. Stabilita tohto regiónu, ako aj stabilita a bezpečnosť celej Európy je strategickým prvkom spoločnej bezpečnostnej politiky EU. Ruská federácia má významný vplyv v tejto súvislosti, z tohto dôvodu cieľom Rakúska je podpora rozhovorov medzi inštitúciami EU a Ruskom.

Rakúska spolková republika, ako neutrálna krajina, mala počas histórie špecifický postoj voči Ruskej federácii, ktorý sa preukázal aj miernou reakciou krajiny po anexii Krymu v roku 2014. Po neúspešnom atentáte na Sergeja Skripala v roku 2018 Rakúsko váhalo stiahnuť svojich diplomatov z Ruska. Rakúsko-ruské vzťahy sa zlepšili aj v dôsledku novej vládnej koalície, keďže strana FPÖ otvorene podporovalo Rusko a prezidenta Putina. V roku 2016 krajne-pravicová strana podpísala dohodu o spolupráci s vládnuou ruskou stranou Jednotné Rusko.³⁰ Priateľské vzťahy s východnou veľmocou boli pre rakúsku vládu dôležité aj z hľadiska zahraničnej politiky, obidve krajiny sú aktívne angažované v jednotlivých krajinách Balkánu. Pre rakúsku stranu má tento región strategický význam z ekonomického a bezpečnostného hľadiska, ktorý súvisí s migračnou krízou. Na význam zabezpečenia týchto štátov poukazuje aj konferencia, ktorá sa uskutočnila v rakúskom meste Graz, na ktorej sa zúčastnili predstavitelia piatich balkánskych štátov. Zámerom medzištátneho stretnutia bolo vytvorenie rakúskej vojenskej základne v jednom zo štátov na vycvičenie vojakov, čím by sa zvýšila stabilita zúčastnených krajín. Sebastian Kurz pripustil možnosť vstúpenia Srbska do EU, napriek jednoznačne pro-ruskej politiky prezidenta Vučića.

Okrem dôležitej roly na Balkánskom polostrove Ruská federácia bola významným subjektom v riešení dvoch kríz, ktoré nepriamo vplývali na bezpečnostnú situáciu v EU. Ruská federácia bola schopná prostredníctvom svojej vojenskej sily a diplomatickej aktivity redukovať konflikt v Sýrii a stabilizovať krajinu. Situácia na Blízkom východe úzko súvisí s migračnou krízou, z tohto dôvodu podporovalo Rakúsko ruskú aktivitu v regióne. Ďalšou,

²⁹ PROGRAM OF THE AUSTRIAN PRESIDENCY (2018) [online]. [cit. 2020-3-29]. Dostupné na: <https://www.eu2018.at/>

³⁰ *Austrian Far-Right Party Signs Cooperation Pact With United Russia* [online]. [cit. 2020-3-29]. Dostupné na: <https://www.rferl.org/a/russia-austria-freedom-party-pact-putins-party/28185013.html>

už vyššie spomínanou krízou bol konflikt na Ukrajine, ktorý bol dôležitý z pohľadu vývoja vzťahov medzi Ruskom a EU.³¹

Okrem politických vzťahov, aj spolupráca v oblasti hospodárstva má dlhoročnú tradíciu medzi krajinami. Rusko je dôležitým odbytovým trhom pre spolkovú republiku. Rekordné množstvo produktov exportovala krajina do Ruska v roku 2013, v hodnote 3,48 miliárd EUR. Obchod medzi krajinami v dôsledku sankcií EU voči Rusku, medzi 2014-2016 sa znížil o 46%.³² Najvýznamnejšia spolupráca medzi firmami dvoch krajín sa uskutočňuje v oblasti spracovania nerastných surovín. Rakúska spoločnosť OMV v súčasnosti spolupracuje s firmou Gazprom na novom projekte Nord Stream 2, ktorý je zameraný na zvýšenie kapacít na prepravu plynu v Baltskom mori.³³

Rakúska politika voči Rusku je niekedy vnímaná zo strany EU negatívne, keďže väčšina členských štátov má kritickejší postoj a vedenie EU očakáva od všetkých krajín podobné a jednotné postavenie.

3.2.3. Rakúsko a USA

V porovnaní s ostatnými členskými štátmi EU Rakúsko má odmeraný postoj voči USA z viacerých dôvodov. Východiskovým bodom pri skúmaní tejto situácie je opäť neutralita krajiny. Rakúsko nie je riadnym členom NATO, avšak zúčastní sa na niektorých spoločných akciách, ako spoluúčastník v programe Partnerstvo za mier. Podobne, ako od ostatných členských štátov, USA očakáva zvýšenie výdavkov na bezpečnosť, ktoré predstavujú 0,7% HDP v prípade Rakúska.

Strategickým prvkom bezpečnostnej politiky Rakúska je zamedzenie šírenia jadrových zbraní, ktorej súčasťou bola aj Iránska jadrová dohoda. V máji 2018 prezident Donald Trump vyhlásil odstúpenie od zmluvy a obnovenie sankcií voči Iránu. Rozhodnutie amerického prezidenta malo negatívny vplyv na rakúsku zahraničnú a bezpečnostnú politiku. Po prvé, dohoda mala kľúčovú úlohu pri prevencii šírenia jadrových zbraní a bola dôležitá pre Rakúsko, ako významný podporovateľ úsilia OSN v tejto oblasti. Po druhé, aktivita USA mala negatívny vplyv na pozíciu Viedne v zahraničnej politike, ako sídlo

³¹ *Between Scandals & Elections: Sino-Austrian Relations in the Era of Sharp Power* [online]. [cit. 2020-3-30]. Dostupné na: <https://isd.eu/publication/sino-austrian-relations-in-the-era-of-sharp-power/>

³² LUKAVSKY, Rudolf (2019). *Russian-austrian economic relations* [online]. [cit. 2020-3-30]. Moscow: Advantage Austria Moscow. Dostupné na: https://www.advantageaustria.org/ru/oesterreich-in-russia/news/local/Advantage_Austria_-_Lukavsky_-_Russian-Austrian_Economic_Rel.pdf

³³ *Russlands Wirtschaftsbeziehungen mit Österreich* [online]. [cit. 2020-3-30]. Dostupné na: <http://www.russland.news/russlands-wirtschaftsbeziehungen-mit-oesterreich/>

Medzinárodnej agentúry pre atómovú energiu (IAEA). Pozícia hlavného mesta, ako neutrálne centrum pre multilaterálne rokovanie a „most medzi Západom a Východom“ má strategický význam pre rakúsku zahraničnú politiku.³⁴

Administratíva Donalda Trumpa vypracovala nové smerovanie hospodárskej politiky USA v podobe „*America First*“, ktoré prinášalo so sebou nebezpečenstvo pre rakúsku ekonomiku. Americký prezident bol, respektíve je ochotný využiť finančnú a hospodársku moc svojej krajiny na dosiahnutie geopolitických cieľov. Jedným z týchto cieľov je zastavenie vybudovania plynovodu Nord Stream 2, ktorá má pre Rakúsko ekonomický význam. Vedenie Spojených štátov vytvorilo nátlak na firmu OMV (Spolková krajina má 31,5% podiel v spoločnosti), vyhlásením možných sankcií voči nej, kvôli spolupráci na budovaní ruského plynovodu.³⁵

Napriek politickým nezhodám USA je druhým najdôležitejším obchodným partnerom Rakúska. Hodnota exportu presiahla v roku 2018 10 miliárd EUR, ktorá predstavovala 7% celkového vývozu krajiny. Rakúsko exportovalo predovšetkým stroje a zariadenia, vozidlá, ich časti a príslušenstvo a elektrické stroje a zariadenia. Okrem dôležitého odbytku USA je druhým najdôležitejším partnerom v oblasti importu tovarov mimo EU, v roku 2018 vývoz krajiny do Rakúska dosiahol skoro 6 miliárd EUR. Najväčší podiel mali farmaceutické výrobky, stroje a zariadenia a lietadlá a ich súčiastky.³⁶

³⁴ BUNDESMINISTERIUM FÜR INNERES (2013): *Austrian Security Strategy* [online]. [cit. 2020-4-1]. Dostupné na: https://www.bundesheer.at/pdf_pool/publikationen/sicherheitsstrategie_engl.pdf

³⁵ GRAMER, Robbie – JOHNSON, Keith - DE LUCE, Dan (2018). *U.S. Close to Imposing Sanctions on European Companies in Russian Pipeline Project* [online]. In: www.foreignpolicy.com, 06.01.2018. [cit. 2020-4-1]. Dostupné na: <https://foreignpolicy.com/2018/06/01/u-s-close-to-imposing-sanctions-on-european-companies-in-russian-pipeline-project-nord-stream-two-germany-energy-gas-oil-putin/>

³⁶ *Aussenwirtschaft: Wirtschaftsbericht USA*. [online]. [cit. 2020-4-1]. New York: Aussenwirtschaftscenter NY, 2020. Dostupné na: <https://www.wko.at/service/aussenwirtschaft/usa-wirtschaftsbericht.pdf>

4. Spoločné znaky a odlišnosti zahraničnej politiky Rakúska a Maďarska

Krajiny, ktoré sú predmetom tejto práce sú podobné z viacerých aspektov. Z hospodárskeho hľadiska ide o malé, otvorené ekonomiky, pre ktoré je dôležitý medzinárodný obchod a na ktoré má významný vplyv vývoj hospodárskej situácie v Európskej únii. Roky 2014-2018 môžeme charakterizovať ako obdobie stabilizácie ekonomiky, ktorá bola v obidvoch prípadoch výrazne zasiahnutá druhou vlnou finančnej krízy v rokoch 2010-2011.

Diplomatické vzťahy medzi dvomi krajinami od začiatku vládnutia Viktora Orbána neboli bezproblémové. Rakúsko, ako významný podporovateľ EU, mnohokrát kritizovalo politiku maďarskej vlády, ktorá v niektorých prípadoch oponovala základným hodnotám EU. Opačné politické smerovanie krajín však nemalo negatívny vplyv na hospodárske vzťahy. Rakúsko je druhým najdôležitejším obchodným partnerom Maďarska, bilaterálny obchod v roku 2018 presiahol hodnotu 10 miliárd EUR. Rakúske firmy sú na štvrtom mieste medzi najvýznamnejšími zahraničnými investormi v Maďarsku, zamestnávajú okolo 75 000 maďarských občanov. Maďarsko v roku 2018 bolo siedmym najdôležitejším odbytiskom pre rakúsky export a obsadilo ôsme miesto v poradí najvýznamnejších importérov Rakúska.³⁷

Vývoj vnútroštátnej politiky v skúmanom období v dôsledku migračnej krízy je podobný v týchto krajinách, keďže podobne ako v Maďarsku v roku 2010, na čelo Rakúska v roku 2017 sa dostala pravicová vláda, ktorá sa stotožňuje s politikou maďarskej vlády v oblasti ochrany vonkajších hraníc Únie. Kritici nového rakúskeho kancelára porovnávali jeho politickú kariéru k Orbánovej, keďže podobne ako maďarský premiér aj Sebastian Kurz zmenil svoju politickú stranu na pravicovú a proti-imigračnú silu, v dôsledku čoho získal priazeň voličov.

Rétorika predstaviteľov rakúskej vlády sa zmenila pod nátlakom migračnej krízy. Z ostro kritizovaného Maďarska sa stal príklad v oblasti ochrany hraníc a bezpečnosti občanov EU. V roku 2016 sa strany dohodli na spoločnej stratégii v boji proti ilegálnej migrácii, v dôsledku čoho sa vybudoval plot na južnej hranici Rakúska a neskôr sa vypracovala stratégia na úplné uzatvorenie tzv. Balkánskej cesty. Rakúsko-maďarská

³⁷ *Ausztia az egyik legfontosabb szövetségese Magyarországnak* [online]. [cit. 2020-4-3]. Dostupné na: <https://www.kormany.hu/hu/kulgaszdasagi-es-kulugyminiszterium/hirek/ausztia-az-egyik-legfontosabb-szovetsege-se-magyarorszagnak>

kooperácia pokračovala aj v nasledujúcich rokoch, medzi vedúcimi predstaviteľmi koalície strany FPÖ a Fidesz sa vytvorili blízke vzťahy, ktoré mali za následok vytvorenie silného „proti-imigračného tandemu“. Táto spolupráca sa prejavila aj v odmietnutí Globálneho paktu OSN o migrácii, Maďarsko a Rakúsko boli medzi prvými krajinami, ktoré nepodpísali zmienú dohodu. Dôvodom na odmietnutie bolo nejednoznačné sformulovanie pojmu ilegálnej migrácie a nadmerná podpora migrácie.³⁸ Podľa oficiálneho stanoviska oboch štátov problém (ilegálnej) migrácie je potrebné vyriešiť v krajinách, odkiaľ ľudia utekajú z rôznych dôvodov. Napriek, z vojenského hľadiska, odlišného postavenia štátov, majú spoločný postoj ohľadom bezpečnosti Európy.

4.1. Bezpečnostná politika Maďarska a Rakúska

Základné prvky bezpečnostnej politiky Maďarska a Rakúska sú podobné, keďže v dôsledku rovnakej geografickej polohy, bezpečnostné výzvy oboch štátov sú skoro rovnaké. Najvýznamnejšie hodnoty pri vytváraní bezpečnostnej stratégie štátov boli: územná celistvosť, suverenita a stabilita štátov a ich hospodársky, sociálny a kultúrny vývoj, demokracia a právny štát, rešpektovanie ľudských práv, vrátane práva menšín a základných slobôd. V oblasti medzinárodných vzťahov, súčasťou bezpečnostnej politiky sú snaha o zachovaní medzinárodného mieru, udržanie bezpečnosti a spolupráce medzi krajinami, šírenie demokracie, podpora stability euroatlantického regiónu, s dôrazom na regióny v tesnej geografickej blízkosti štátov a susedných krajín a prehĺbenie euroatlantickej integrácie. V rámci medzinárodnej spolupráce sa krajiny zaviazali bojovať proti medzinárodnému terorizmu a iných foriem zločinu, vrátane korupcie. Ďalším dôležitým bodom bezpečnostnej stratégie krajín je spolupráca v tejto oblasti s multilaterálnymi zoskupeniami, ako napr. OSN, EU a NATO. Postoj Maďarska je jednoznačne pozitívny voči medzinárodným organizáciám, keďže ako malá krajina spolupráca a mier medzi krajinami je kľúčovým bodom pre jeho stabilitu a bezpečnosť. Významnú úlohu má v tejto súvislosti OSN, ako najdôležitejšia organizácia pre zachovanie mieru. Okrem OSN pre stabilitu Európy je dôležitá strategická spolupráca v rámci Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (OBSE). Cieľom Maďarska je byť konštruktívnym členom týchto organizácií

³⁸ RANKIN, Jennifer (2018): *EU criticises Austria for not signing UN global migration pact* [online]. In: [www.theguardian.com](https://www.theguardian.com/world/2018/nov/01/austria-criticised-not-signing-un-global-migration-compact-european-commission), 01.09.2018. [cit. 2020-4-5]. Dostupné na: <https://www.theguardian.com/world/2018/nov/01/austria-criticised-not-signing-un-global-migration-compact-european-commission>

a aktívne sa zúčastniť na spoločných misiách, aby tieto organizácie boli dostatočne pripravené na nové bezpečnostné výzvy 21. storočia.

Základom bezpečnosti Maďarska je členstvo v NATO a EU. V dôsledku euroatlantickej integrácie medzi krajinami sa vytvorila taká demokratická spoločnosť, ktorej členské štáty tvoria silnú vojenskú a politickú alianciu s globálnou ekonomickou silou. Toto spojenectvo okrem ochraňovania obyvateľstva členských štátov, je schopné ovplyvniť bezpečnostnú situáciu v regióne a podporiť šírenie medzinárodnej stability a bezpečnosť. Maďarsko rešpektuje základné hodnoty týchto organizácií. Základné záujmy jednotlivých členských krajín sú spoločné, a preto okrem prostriedkov národnej politiky, tieto národné záujmy sú uplatňovateľné v rámci euroatlantickej spolupráce. Kolektívna obrana, ktorú poskytuje NATO pre svoje členské štáty, tvorí dôležitú súčasť maďarskej bezpečnostnej politiky. Maďarsko v súlade s očakávaniami a záväzkami, ktoré vyplývajú z členstva v organizácii, aktívne sa zúčastňuje na rôznych aktivitách a misiách NATO. Jedným zo strategických prvkov maďarskej politiky je posilnenie brannej moci krajiny. Súčasťou programu Zrínyi 2026 okrem zvýšenia výdavkov na obnovu vojenskej techniky, je aj zvýšenie počtu aktívnych vojakov, vojakov v zálohe a platy oboch skupín.³⁹ Maďarská armáda je nasadená v Kosove v rámci programu Sily pre Kosovo (KFOR) – v priemere 370 vojakov bolo nasadených v rokoch 2016 a 2017. Ďalším programom, na ktorom sa zúčastní maďarské vojsko je misia v Afganistane (NATO RSM), v krajine sa nachádza v priemere 100 vojakov každý rok.⁴⁰

Maďarská bezpečnostná politika sa sústreďuje na situáciu maďarskej menšiny v susedných štátoch a na západný Balkán, ktorého bezpečnostná situácia výrazne ovplyvňuje stabilitu krajiny. Maďarská vláda podporuje rozšírenie NATO a EU o krajiny Balkánskeho polostrova. Táto iniciatíva je dôležitá pre Maďarsko a celú Úniu z bezpečnostného hľadiska v súvislosti s migračnou krízou a z hospodárskeho hľadiska by znamenala rozšírenie jednotného trhu. Podpora maďarskej menšiny je jedna z najdôležitejších úloh maďarskej zahraničnej a bezpečnostnej politiky. Maďarsko podporuje tieto menšiny v súlade s európskou praxou, aby mali zabezpečené svoje práva v krajinách, kde žijú. Vzhľadom na situáciu v ktorej sa predstavitelia maďarskej menšiny

³⁹ HONVÉDELMI MINISZTERIUM: *Zrínyi 2026 honvédelmi és haderőfejlesztési program* [online]. [cit. 2020-4-7]. Dostupné na: https://honvedelem.hu/files/files/108409/zrinyi2026_190_190_7.pdf

⁴⁰ *A Magyar Honvédség békefenntartó missziói 2.* [online]. [cit. 2020-4-7]. Dostupné na: https://www.parlament.hu/documents/10181/1202209/Infojegyzet_2017_49_MH_missziok_2.pdf/ab17dc18-6ce7-47e2-99b9-1b4638cf3bf0

nachádzajú, cieľom Maďarska je zabezpečiť vhodné podmienky pre ich život, prostredníctvom dobrých politických vzťahov medzi dotýčnými krajinami a Maďarskom.⁴¹

Podobne ako pre Maďarsko, aj pre neutrálne Rakúsko je dôležitá spolupráca s medzinárodnými organizáciami. Rakúsko spolupracuje s OSN vo viacerých oblastiach, napr. už zmienené jadrové odzbrojovanie, s cieľom podporovať úsilie organizácie v oblasti mieru a stability. V rámci svojich možností sa Rakúsko zúčastní na akciách udržiavajúci mier a na plánovaní a vývoji riešení pre krízové situácie – rakúske ozbrojené sily sú nasadené v misii UNIFIL v Libanone. Okrem toho Rakúsko má významnú úlohu, ako iniciátor, pri implementácii a vývoji rezolúcie Bezpečnostnej rady OSN v oblasti ochrany civilistov pri ozbrojených konfliktoch, dôrazom na postavenie žien a detí.

Neutrálne Rakúsko nie je riadnym členom NATO, avšak spolupracuje s členskými štátmi na zabezpečení bezpečnosti kontinentu a obyvateľstva EU v rámci projektu Partnerstvo za mier a je členom Euroatlantickej partnerskej rady (EAPC). Rakúska armáda je aktívna na Balkáne – v Kosove (KFOR) a v Bosne a Hercegovine (EUFOR-ALTHEA). Podobne ako pri ostatných vojenských alianciách Rakúsko nie je členom OBSE, ale spolupracuje s organizáciou na zabezpečenie stability Európy. Ako v prípade Maďarska, aj pre rakúsku bezpečnostnú politiku má táto kooperácia strategický význam, keďže je zabezpečená kolektívna obrana prostredníctvom spolupráce medzi členskými štátmi. Aktívne zapájanie sa Rakúska do misií OBSE závisí od rôznych faktorov: do akej miery daná situácia ovplyvní rakúsku bezpečnosť, geografická poloha danej misie, dostupnosť finančných prostriedkov a vojakov, ostatných špeciálnych síl. Rakúsko sa zúčastňuje na programoch a akciách, ktoré sú pre neho záväzné, keďže vyplývajú zo Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky EU. V dôsledku geopolitickej pozície krajiny najdôležitejšími misiami pre Rakúsko sú v regióne Balkánu a východnej Európy, ktoré majú značný dosah na bezpečnosť a stabilitu krajiny.

Dobré vzťahy so susednými štátmi je významným prvkom rakúskej zahraničnej politiky, bezpečnostná situácia v týchto krajinách súvisí so situáciou v Rakúsku. V rámci tzv. Salzburgského fóra členské štáty (Rakúsko, Maďarsko, Slovensko, Slovinsko, Česko, Poľsko, Bulharsko, Chorvátsko a Rumunsko) sa dohodli na kooperácii v oblasti polície,

⁴¹ *Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiája* [online]. [cit. 2020-4-10]. Dostupné na: https://2010-2014.kormany.hu/download/f/49/70000/1035_2012_korm_hatarozat.pdf

ilegálnej migrácie, ochrane svedkov, boja proti drogám, bezpečnosti dopravy a ostatných sférach vnútornej bezpečnosti.⁴²

Z jednotlivých častí oficiálnej bezpečnostnej stratégie Maďarska a Rakúska je zrejmé, že krajiny súhlasia v najzávažnejších bezpečnostných otázkach. Najdôležitejším cieľom oboch krajín je bezpečnosť občanov a stabilita spoločnosti, ktoré je dosiahnuteľným riešením dvoch problémov. Prvá problematika sa týka konfliktu medzi Ukrajinou a Ruskom, ktorý podľa Rakúska a Maďarska je možné riešiť len prostredníctvom predstaviteľov EU. Druhá je situácia na vonkajších hraniciach EU a neriadená migrácia osôb, ktorá destabilizuje európsky kontinent.

4.2. Postavenie štátov v Európskej únii

Normalizácia politických vzťahov medzi krajinami, vyvolaná podobným postojom voči migrácie a bezpečnosti kontinentu, nepriniesla odstránenie všetkých rozdielov. Najväčšie nezhody v zahraničnej politike sa týkali postoja krajín voči Európskej únii. Rakúsko je čistým prispievateľom do rozpočtu EU, rakúsky kancelár je podporovateľom zníženia prídavkov pre niektoré členské štáty, keďže v dôsledku Brexitu zdroje na podporu slabších ekonomík sa znížia. Rakúska vláda podporuje agendu EU v oblasti ochrany životného prostredia a prechod na zelenú energetiku a ekonomiku. Posledným výrazným rozdielom v zahraničnej politike krajín je otázka výdavkov na zbrojenie: Rakúsko ako neutrálna krajina je zástancom minimálnych príspevkov na armádu a nie je členom NATO. Maďarsko v porovnaní s Rakúskom je jedným z najväčších čistých prijímateľov dotácií z rozpočtu EU. Napriek tomu maďarská vláda je dlhoročným kritikom EU, nielen v oblasti migrácie, ale aj v otázkach právomocí inštitúcií EU a všeobecného fungovania spoločnosti. Nezhody medzi krajinami sa vytvorili aj v dôsledku projektu Paks II, ktorého cieľom je rozšírenie kapacity atómovej elektrárne postavenej v 80-tych rokoch 20. storočia. Súčasťou rakúskej zahraničnej politiky je boj proti využitiu atómovej energie nie len v oblasti zbrojenia, ale aj v oblasti produkcie energie. Vláda spolkovej republiky podala sťažnosť proti rozhodnutiu Európskej komisie, ktorá podporila vybudovanie maďarskej atómovej elektrárne.⁴³ Obidve krajiny vypracovali národnú stratégiu na zníženie emisií skleníkových plynov a podporu zelenej energetiky a ekonomiky. Rozdielne vnímajú však využitie

⁴² BUNDESMINISTERIUM FÜR INNERES (2013): *Austrian Security Strategy* [online]. [cit. 2020-4-12]. Dostupné na: https://www.bundesheer.at/pdf_pool/publikationen/sicherheitsstrategie_engl.pdf

⁴³ *Österreich will gegen Ausbau von Atomkraftwerk Paks klagen* [online]. [cit. 2020-4-14]. Dostupné na: <https://www.diepresse.com/5358067/osterreich-will-gegen-ausbau-von-atomkraftwerk-paks-klagen>

atómovej energie. Podľa stanoviska maďarskej vlády na dosiahnutie väčšej energetickej suverenity a energetickej bezpečnosti, ktoré by nezvýšili ceny energie pre domácnosti, je možné len prostredníctvom využitia atómovej energie. Okrem toho, dôležitým bodom maďarskej stratégie je aj princíp, podľa ktorého znečisťovatelia by mali zaplatiť za proces dekarbonizácie. Maďarsko nepatrí medzi najvýznamnejších znečisťovateľov v EU: napriek zvýšeniu HDP od roku 1990, emisia oxidu uhličitého sa znížila o 32% a spotreba energie o 15%.⁴⁴ V porovnaní s Maďarskom (a ostatnými členmi V4) Rakúsko je proti využitiu atómovej energie, namiesto ktorého krajina vyrába energiu využitím sily prúdiacej vody a veterných turbín (60% elektriny vyrába Rakúsko prostredníctvom vody). Rakúsko je jedno z najvyspelejších krajín v oblasti zelenej energie a ochrane životného prostredia. Koncom roka 2016 krajina dosiahla ciele EU v oblasti obnoviteľnej energie na rok 2020, ktoré mali 33,5% podiel z celkového množstva vyrobenej energie.

Krajiny podporujú okrem spoločnej bezpečnostnej a energetickej stratégie EU aj program Východné partnerstvo a krajiny západného Balkánu, ktoré už boli zmienené pri bezpečnostnej politike štátov. V niektorých štátoch Balkánu sú obidve krajiny prítomné vojensky v rámci programov EU a OSN, resp. ako je to v prípade Rakúska spolupracuje s armádami jednotlivých štátov v rámci vlastného programu. Vojenská podpora nie je jediná forma spolupráce s týmito krajinami. Európskej integrácii týchto regiónov napomáhajú krajiny aj kultúrnou diplomaciou. Prostredníctvom výmeny poznatkov ohľadom integračných procesov a šírenia kultúry sa vytvárajú bližšie politické a kultúrne vzťahy, ktoré by neboli možné vytvoriť tradičnou diplomaciou. V prípade Maďarska je kultúra súčasťou exportu krajiny, pomocou ktorej sa vytvárajú vzťahy s jednotlivými krajinami. Maďarská diplomacia je veľmi aktívna v oblasti propagovania domácej kultúry, ministerstvo zahraničných vecí spravuje 24 kultúrnych inštitúcií v 22 krajinách sveta.⁴⁵ Pre rakúsku kultúrnu diplomáciu najdôležitejším cieľom je podpora rôznorodosti jednotlivých kultúr a integrácie nových členských štátov do EU. Podobne ako Maďarsko aj Rakúsko sa usiluje o vytváranie blízkych politických vzťahov s jednotlivými krajinami, prostredníctvom výmeny poznatkov o kultúrach štátov a poskytovaním informácií ohľadom Rakúska. Okrem tradičných diplomatických misií, ako napr. konzuláty a veľvyslanectvá, súčasťou rakúskej

⁴⁴ INNOVÁCIÓS ÉS TECHNOLÓGIAI MINISZTERIUM (2018): *Nemzeti Energia- és Klímaterv* [online] [cit. 2020-4-14]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/hu_final_necp_main_hu.pdf

⁴⁵ *Cultural diplomacy can help create peace in a troubled period* [online]. [cit. 2020-4-17]. Dostupné na: <https://haga.mfa.gov.hu/eng/news/cultural-diplomacy-can-help-create-peace-in-a-troubled-period>

kultúrnej politiky sú aj tzv. Kultúrne fóra (prítomné v 29 mestách) a program Rakúska knižnica (*Österreich-Bibliotheken*).⁴⁶

Krajiny aktívne spolupracujú v oblasti kultúry aj so svojimi susednými štátmi. Špecifická situácia Maďarska, ktorá sa týka početnej maďarskej menšiny v okolitých krajinách, je dôvodom na úzku spoluprácu s jeho susedmi. Skupina V4 je najsilnejšie regionálne zoskupenie v rámci EU, ktorá spolupracuje vo všetkých oblastiach zahraničnej politiky, bezpečnosti, hospodárstva a kultúry. Vzťah Maďarska s Ukrajinou a Rumunskom je nestabilná a veľmi ťažko sa predchádza konfliktom z dôvodu postavenia krajín voči maďarskej menšine. Maďarsko podporuje snahu Sedmohradska o autonómiu a ukrajinskú maďarskú menšinu, ktorej situácia sa zhoršila po novom jazykovom zákone z októbra 2018.⁴⁷ Maďarsko a Srbsko spolupracuje v oblasti integrácie balkánskeho štátu do EU a majú vynikajúce politické a obchodné vzťahy. Pre Rakúsko, podobne ako pre Maďarsko, dobré vzťahy so susednými krajinami je dôležité z bezpečnostného a hospodárskeho hľadiska (obchod s bezprostrednými susedmi Rakúska tvorí viac ako polovicu celkového zahraničného obchodu krajiny). S väčšinou krajín spolupracuje v rámci už zmieneného programu Salzburgské fórum. Spolupráca susediacich štátov tvorí významnú súčasť kooperácie v rámci európskej integrácie a rôzne regionálne programy EU.

Maďarsko a Rakúsko, ako vyspelé krajiny, ktoré sú členovia OECD a Európskej únie musia plniť záväzky aj v oblasti rozvojovej pomoci. Maďarsko v súlade so svojimi možnosťami poskytuje pomoc rozvojovým krajinám. Podľa stratégie vlády na roky 2014-2020 cieľovou skupinou sú regióny, respektíve štáty, ktoré sú dôležité aj zo zahranično-politického a bezpečnostného hľadiska. Vzhľadom na geografickú polohu a tradičné vzťahy, krajiny Východnej Európy a západného Balkánu, ktoré patria podľa definície OECD medzi rozvojové krajiny, tvoria preferenčnú skupinu pri projektoch rozvojovej pomoci. Poskytovaná pomoc je špecifická pri jednotlivých krajinách, v tomto prípade ide o podporu budovania demokratickej a efektívne fungujúcej štátnej správy a samosprávy, silnej občianskej spoločnosti a prenos skúseností a odporúčaní v oblasti reformných procesov a tvorby legislatívy vo vzťahu k integračnému procesu EÚ. Na zabezpečenie transparentnosti a efektívnosti projektov, počet krajín, ktoré sú súčasťou maďarskej rozvojovej pomoci

⁴⁶ FEDERAL MINISTRY FOR EUROPE, INTEGRATION AND FOREIGN AFFAIRS (2014): *International Cultural Policy Concept 2015-2018* [online]. [cit. 2020-4-19]. Dostupné na: https://www.bmeia.gv.at/fileadmin/user_upload/Zentrale/Kultur/Aufmacher/International_Cultural_Policy_Concept_2015-2018.pdf

⁴⁷ KURUCZ, Milan. Priestorové aspekty súčasnej maďarskej zahraničnej politiky. Karpatská kotlina. In: *Politologické fórum*. Trenčín: Trenčianska univerzita Alexandra Dubčeka v Trenčíne, 2018, 7(2), 105-120. ISSN 1338-6859.

nepresiahne 10. Okrem európskych krajín strategický význam majú krajiny Subsaharskej Afriky, keďže patria do skupiny štátov, ktorým sa poskytuje pomoc v rámci programu Miléniové rozvojové ciele (MRC). V týchto krajinách je pomoc koncentrovaná na rozvoj vidieka, potravinovú bezpečnosť, udržateľné vodné hospodárenie a vývoj vzdelávania.⁴⁸

Rakúska rozvojová politika podobne ako maďarská je sústredená na africké krajiny, dôrazom na Subsaharskú Afriku. V porovnaní s Maďarskom však do rakúskeho programu sú zahrnuté krajiny Blízkeho Východu, ako odpoveď na migračnú krízu. Rakúska vláda vypracovala svoju stratégiu v roku 2016, teda po migračnej kríze. Vzhľadom na túto okolnosť, najdôležitejšou skupinou v oblasti rozvojovej pomoci sú krajiny, odkiaľ prichádzajú utečenci do Európy. V povojnových regiónoch bola, respektíve je potrebná podpora riešenia konfliktov, udržanie mieru a bezpečnosti, demokratizácia a boj proti terorizmu.

Významnou skupinou v oblasti rozvojových intervencií sú krajiny Južného Kaukazu a oblasť Čierneho mora, kde Rakúsko spolupracuje s Organizáciou pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (OSCE) a sú súčasťou Globálnej stratégie pre zahraničnú a bezpečnostnú politiku EU.⁴⁹

Napriek odlišného postavenia Maďarska a Rakúska voči Európskej únii, krajiny majú spoločný postoj v najdôležitejších otázkach, ktoré sa týkajú bezpečnosti spoločnosti, ochrany životného prostredia, rozšírenie EU o nové členské štáty a stability vzťahov so susednými štátmi z dôvodu bezpečnosti a ekonomickej prosperity krajín.

4.3. Vzťah krajín s Ruskom, USA a Čínou

Napriek výrazným rozdielom vo vzťahoch a postojoch Maďarska a Rakúska voči EU, zahraničnopolitická orientácia krajín nie je odlišná vo všetkých otázkach, ktoré sa týkajú spoločnosti. Ruská federácia je strategickým partnerom oboch krajín, ktoré sa usilujú o zlepšenie vzťahov medzi východnou veľmocou a Európskou úniou. Pre Rakúsko táto spolupráca je významná hlavne z hľadiska zabezpečenia stability Európy, keďže Rusko má

⁴⁸KÜLGAZDASÁGI ÉS KÜLÜGYMINISZTERIUM (2013): *Magyarország nemzetközi fejlesztési együttműködésére vonatkozó szakpolitikai stratégiája és nemzetközi humanitárius segítségnyújtására vonatkozó szakpolitikai koncepciója (2014-2020)* [online]. [cit. 2020-4-20]. Dostupné na: https://nefe.kormany.hu/download/5/f0/a0000/E1%C5%91terjeszt%C3%A9s_NEFEstrat%20v%C3%A9gleges%20strat%C3%A9gia_561NEFEFO.pdf

⁴⁹FEDERAL MINISTRY FOR EUROPE, INTEGRATION AND FOREIGN AFFAIRS (2017): *Three-Year Programme on Austrian Development Policy 2016–2018* [online]. [cit. 2020-4-21]. Dostupné na: https://www.entwicklung.at/fileadmin/user_upload/Dokumente/Publikationen/3_JP/Englisch/2016-2018_3-YP_UPDATE_2017.pdf

výrazný vplyv na bezpečnostnú situáciu na kontinente. Spolková republika ako neutrálna krajina nie je zaviazaná členstvom v NATO, ako napr. Maďarsko, z tohto dôvodu má viac možností na spoluprácu pri riešení krízových a bezpečnostných situácií s Ruskom. Oproti tomu Maďarsko, ako člen NATO nemôže využiť celú škálu možností spolupráce v oblasti armády a bezpečnosti. Z maďarského hľadiska Rusko je dôležitým partnerom pri dodávkach nerastných surovín, hlavne zemného plynu a ropy.

Maďarsko a Rakúsko majú v porovnaní s ostatnými členskými štátmi EU blízky vzťah s Ruskou federáciou, ktorý vyvolal kritiku zo strany niektorých krajín a predstaviteľov inštitúcií EU. Pre túto dvojicu krajín (síce z rôznych dôvodov) má spolupráca s Ruskom dôležitý význam. V dôsledku uvalených sankcií na východnú krajinu sa výrazne znížil vzájomný obchod medzi krajinami: s Rakúskom o 46% a v prípade Maďarska o 43%. Okrem prospešných diplomatických a hospodárskych vzťahov, dôležitú úlohu hrajú aj dobré osobné vzťahy medzi vedúcimi politikmi týchto štátov. Pravidelné stretávanie sa maďarského premiéra a ruského prezidenta je tradíciou, keďže od výhry Fideszu vo voľbách v roku 2010 sa stretli každý rok. Podobne ako maďarský predseda vlády aj rakúsky kancelár má blízky vzťah s prezidentom Putinom, s ktorým sa stretol pri viacerých príležitostiach od jeho víťazstva vo voľbách v roku 2017. Sebastian Kurz vníma svoju krajinu ako „most medzi Ruskom a EU“, ktorá by mohla pomôcť, respektíve poskytnúť pôdu na riešenie nezrovnalostí medzi Ruskou federáciou a EU.⁵⁰

V porovnaní so vzťahom s Ruskou federáciou, Maďarsko a Rakúsko nemajú jednotný postoj voči Spojeným štátom americkým. Z ekonomického hľadiska USA je významným obchodným partnerom oboch krajín. Napriek obojstranne prospešných ekonomických vzťahov medzi Rakúskom a USA sa vytvorili rôzne konflikty. Neutrálne Rakúsko každoročne vyčlení iba 0,7% HDP na armádne výdavky, ktoré z pohľadu amerického kabinetu sú nízke. Krajina sa síce zúčastní na jednotlivých vojenských operáciách NATO, ozbrojovanie a zvýšenie priamych príspevkov na armádu nie sú súčasťou rakúskej bezpečnostnej politiky. Strategickými prvkami tejto politiky sú podpora mierových riešení konfliktov a jadrové odzbrojovanie. Najväčší konflikt medzi krajinami sa vytvoril v súvislosti s využitím jadrových zbraní, keď nový americký prezident odstúpil od Iránskej jadrovej dohody. Pre Rakúsko nová americká zahraničná politika v podobe „America First“, v porovnaní s Maďarskom priniesla viac negatíva ako pozitíva.

⁵⁰ *Austrian Chancellor Kurz visits Russia* [online]. [cit. 2020-4-24]. Dostupné na: <https://www.euractiv.com/section/politics/news/austrian-chancellor-kurz-visits-russia/>

Napriek dobrým hospodárskym a diplomatickým vzťahom s USA, v dôsledku spoločného postoja voči migrácii a bezpečnostnej politiky, maďarská a americká vláda majú odlišný postoj voči Ukrajine. V októbri 2018 ukrajinská vláda prijala nový jazykový zákon, ktorý neumožnil, medzi ostatnými aj maďarskej menšine žijúcej v krajine, aby sa vzdelávali vo svojom materinskom jazyku. Odpoveďou maďarskej diplomacie bolo blokovanie spolupráce NATO a EU s Ukrajinou. Pre americkú zahraničnú politiku Ukrajina je strategickým regiónom a preto odsúdil maďarské kroky.⁵¹

Maďarsko a Rakúsko majú, aj napriek stabilným obchodným vzťahom s USA, odlišné názory na jednotlivé kľúčové otázky americkej zahraničnej politiky, ktorá vyvoláva konflikty medzi krajinami. Blízky vzťah s Ruskou federáciou je ďalšou nepriaznivou okolnosťou, ktorá vplýva negatívne na stabilné diplomatické vzťahy medzi krajinami.

Základným princípom novej zahranično-politickej stratégie USA, podobne ako v prípade vnútornej politiky bol slogan „*America First*“, ktorý priniesol so sebou obchodnú vojnu proti Číne a čiastočne proti Európskej únii. Pre Maďarsko vývoj situácie medzi USA a Čínou je dôležitý, keďže ázijská krajina je súčasťou obchodnej stratégie maďarskej vlády, na základe ktorej krajina otvorila svoje trhy investíciám z Ruska, Číny a Indie. V posledných rokoch čínske investície prichádzajúce do členských štátov EU sa zvýšili, cieľom maďarského kabinetu je, aby Maďarsko malo významný podiel na týchto investíciách. V strednej Európe práve do Maďarska investuje východná veľmoc v najväčšej miere, hodnota čínskej PZI presiahla 4,4 miliardy USD. Spomedzi firiem z tohto regiónu maďarské spoločnosti exportujú najviac do Číny a Maďarsko má úzke finančné a obchodné vzťahy s ázijskou krajinou. Hodnota vzájomného obchodu medzi krajinami bola v roku 2018 9,32 miliárd USD. Maďarský export do Číny bol 1,77 miliárd USD, import bol 7,55 miliárd USD. Dobré obchodné a politické vzťahy medzi krajinami sú posilnené aj spoluprácou na čínskom projekte Jeden pás, jedna cesta, čiže Nová hodvábna cesta (BRI). Maďarsko bolo prvou krajinou, ktorá podpísala dohodu o spolupráci na vybudovaní hodvábnej cesty, ktorá sa stala súčasťou maďarskej politiky „otvorenie na Východ“. Krajiny spolupracujú pri vybudovaní železničného spojenia medzi Maďarskom a Srbskom, ktoré má strategický význam pre infraštruktúru projektu. Čínsko-maďarské vzťahy nekončia pri obchodných záležitostiach, medzi krajinami sú blízke vzťahy aj v oblasti kultúry a vzdelávania.

⁵¹ *United States calls on Hungary not to oppose NATO-Ukraine Commission* [online]. [cit. 2020-4-26].
Dostupné na: <https://www.unian.info/politics/10283496-united-states-calls-on-hungary-not-to-oppose-nato-ukraine-commission.html>

Rakúsko bolo jedno z prvých západných krajín, ktoré nadviazalo bilaterálne kontakty s Čínskou ľudovou republikou. Vzťah dvoch štátov môžeme charakterizovať ako strategické ale priateľské partnerstvo dôrazom na obchod. Podobne ako v prípade Maďarska rakúsko-čínske vzťahy sa zlepšili v posledných rokoch. Motivácia krajín je však v prípade rakúsko-čínskej spolupráce iná: prvotným cieľom rakúskej vlády je podpora vzájomného obchodu, dôvodom pre rozvoj dobrých vzťahov pre čínske vedenie je politická sila a geografická poloha Rakúska, ktorá je dôležitá v súvislosti s projektom Novej hodvábnej cesty (BRI). Na fóre BRI v roku 2018 krajiny vytýčili za spoločný cieľ zvýšenie vzájomného obchodu z 13 miliárd EUR na 20 miliárd EUR a zdvojnásobenie počtu čínskych turistov prichádzajúcich do Rakúska do roku 2025. V roku 2018 Čína bola štvrtým najvýznamnejším obchodným partnerom Rakúska, po USA, Taliansku a Nemecku. Hodnota rakúskeho importu presiahla 9,1 miliárd EUR, oproti tomu rakúske firmy exportovali do Číny tovar v hodnote 4 miliardy EUR. V nasledujúcich rokoch rakúsko-čínska spolupráca v súvislosti s Novou hodvábnou cestou môže mať pozitívny vplyv na rakúske firmy, ktoré sa môžu zúčastniť na projekte v oblasti infraštruktúry, logistiky a finančných službách. Aj napriek výborným ekonomickým vzťahom a zlepšeniu diplomatických vzťahov, postoj Rakúska voči Číne nie je taký jednoznačný ako v prípade Maďarska. V roku 2018 síce krajiny vypracovali spoločné vyhlásenie, v ktorom sa dohodli na spolupráci v oblasti presadzovania práva, boja proti terorizmu, podpory voľného obchodu a boja proti zmene klímy. Rakúska vláda napriek tomu súhlasí so stanoviskom EU, podľa ktorého Čína je hospodárskym a „systémovým konkurentom“.⁵² Podobne ako v prípade Maďarska, Rakúsko spolupracuje s Čínou v oblasti kultúry a vzdelávania. Veľký počet čínskych študentov študuje klasickú hudbu na rakúskych univerzitách, ktoré sú podporované spoločnými čínsko-rakúskymi korporáciami.

Napriek odlišnému postaveniu voči politickým a ekonomickým praktikám Číny, Rakúsko, rovnako ako Maďarsko, vníma ázijskú krajinu ako dôležitého obchodného partnera. Spolupráca krajín na projekte Jeden pás, jedna cesta môže mať pozitívny vplyv na ekonomiku Maďarska a Rakúska, v ktorých zahraničný obchod má významný podiel na tvorbe HDP.

⁵² *Between Scandals & Elections: Sino-Austrian Relations in the Era of Sharp Power* [online]. [cit. 2020-3-30]. Dostupné na: <https://isd.eu/publication/sino-austrian-relations-in-the-era-of-sharp-power/>

Záver

Hoci Maďarsko a Rakúska republika sú malé štáty, ktoré v porovnaní s najväčšími ekonomikami sveta nemajú významnú hospodársku silu a politickú moc, môžu ovplyvniť situáciu v Európskej únii prostredníctvom svojej zahraničnej politiky. Cieľom tejto bakalárskej práce bolo porovnanie zahraničnej politiky a súvisiace stratégie štátov, ktoré v dôsledku geopolitických udalostí sú vo viacerých súvislostiach podobné. Napriek niektorým podobným postojom, Maďarsko a Rakúsko reprezentujú odlišné politiky napríklad vo vzťahu s EU, NATO a v oblasti využitia obnoviteľných zdrojov.

Roky, ktoré sú predmetom tejto práce, môžeme charakterizovať z pohľadu Maďarska ako centralizáciu moci v rukách predsedu vlády, Viktora Orbána. Prostredníctvom dvojtretinovej väčšiny v maďarskom parlamente moc vládnucej strany v krajine je takmer absolutistická. Túto situáciu využili vedúci predstavitelia strany Fidesz na zmenu volebného systému, zníženie nezávislosti súdnej moci a šírenie propagandy proti jednotlivým inštitúciám EU. Napriek kontroverznej politike Fidesz, strane sa podarilo vyvieť krajinu z ťažkej ekonomickej situácie a vstúpiť na cestu hospodárskeho rastu a zvýšiť blahobyt občanov. Podkopávanie demokracie a ďalších základných hodnôt EU vyvolalo konflikty medzi maďarským predsedom vlády a predstaviteľmi európskych inštitúcií. Migračná kríza prehĺbila spory medzi stranami, keďže Maďarsko bolo od začiatku krízy najvýznamnejším zástancom proti-migračnej politiky. V dôsledku tejto udalosti vzrástla dôležitosť bezpečnostnej politiky, ktorej najdôležitejším cieľom bola ochrana kontinentu a obyvateľstva. Nestabilné vzťahy Budapešti a Bruselu mali za následok zblíženie Maďarska s dvomi východnými veľmocami Ruskou federáciou a Čínskou ľudovou republikou, v rámci politiky „otvorenie na Východ“. V prípade prvej menovanej krajiny dobré politické a ekonomické vzťahy súvisia s energetickou závislosťou Maďarska na ruskom exporte a s výstavbou atómovej elektrárne. Diplomatické vzťahy medzi Maďarskom a Čínou sa vyvíjali pozitívne v posledných rokoch v dôsledku spolupráce krajín na projekte Nová hodvábna cesta, ktorá má pre obidve krajiny strategický význam z hľadiska zahraničného obchodu. Spôsob vládnutia Viktora Orbána a jeho rétorika vyvolala kritiku aj zo strany vlády Spojených štátov amerických, ktorá nesúhlasila s populistickou a anti-demokratickou politikou maďarského kabinetu. Vzťahy medzi krajinami sa zmenili po nástupe Donalda Trumpa, ktorý súhlasil s proti-migračným a patriotickým postojom maďarskej vládnucej strany.

Rakúska spolková republika, síce v menšej miere ako Maďarsko, bola zasiahnutá hospodárskou krízou, ktorá zapríčinila spomalenie ekonomického rastu krajiny. Výrazne exportne orientovanej krajine sa však podarilo vyliečiť hospodárstvo v rokoch 2014-2018. Podobne ako v prípade Maďarska významnou udalosťou v tomto období bola migračná kríza, ktorá však neposilnila vládnu koalíciu, ale zmenila politickú mapu krajiny. V predčasných voľbách v roku 2017 sa dostala k moci nová tyrkysovo-modrá koalícia strán ÖVP a FPÖ. Novým kancelárom sa stal Sebastian Kurz, bývalý minister zahraničných vecí, ktorý sa preslávil svojou proti-migračnou politikou a posilnením zahraničnej politiky Rakúska. Diplomatická aktivita krajiny pred „érou Sebastiana Kurza“ bola minimálna v dôsledku nedostatočných finančných prostriedkov a posilnenia spoločnej zahraničnej politiky EU. Pod nátlakom migračnej krízy, podobne ako v Maďarsku, nová koalícia začala klásť väčší dôraz na bezpečnostnú politiku krajiny, aj napriek jej neutralite. Cieľom bezpečnostnej politiky bolo zvýšenie ochrany vonkajších hraníc EU, ktorá bola uskutočnená spoluprácou medzi niektorými členskými štátmi a krajinami Balkánu. Rakúsko sa postavilo na stranu krajín V4 a Talianska, ktoré odmietli Globálny pakt OSN o migrácii. Napriek proti-migračného postaveniu, rakúska vláda bola silne pro-európska a súhlasila s EU v najdôležitejších otázkach, ktoré sa týkali udržateľného rastu, ochrany životného prostredia a využitia obnoviteľných zdrojov. Podobne ako pre Maďarsko, aj pre Rakúsko je dôležitá spolupráca s krajinami Západného Balkánu a Východného partnerstva. Na tieto regióny má značný vplyv Ruská federácia, ktorá je pre Rakúsko strategickým partnerom v oblasti bezpečnosti kontinentu, pre ktorú je dôležité mierové vyriešenie konfliktu medzi Ruskom a Ukrajinou. Rakúsko-čínske vzťahy môžeme charakterizovať rovnako ako vzťahy Maďarska s Čínou, pre ktorú Rakúsko je významným spoločníkom v rámci programu Jeden pás, jedna cesta aj z politického aj z ekonomického hľadiska. Cieľom zahraničnej politiky neutrálneho Rakúska je vytvorenie dobrých a obojstranne prospešných vzťahov s najväčším možným počtom štátov sveta, pri ktorom sú zohľadnené ciele krajiny. Tento postoj je uplatnený aj voči USA, s ktorými Rakúsko má výborné hospodárske vzťahy. V zahraničnej politike sa vytvorili konflikty medzi krajinami z dôvodu opačného postoja štátov k NATO a k atómovému odzbrojovaniu.

Skúmané krajiny, reprezentujú aj napriek viacerým spoločným znakom odlišné zahranično-politické postoje. V dôsledku migračnej krízy a vnútropolitickým udalostiam medzi 2014-2018, vzťah medzi krajinami sa stabilizoval a zlepšil sa. Spolupráca sa posilnila v oblasti bezpečnostnej politiky, ktorá bola centrom zahraničnej politiky štátov v období 2014-2018. Štáty reprezentovali spoločný názor v oblasti spolupráce s krajinami Balkánu

a Východného partnerstva, ktoré sú strategickými partnermi krajín v oblasti bezpečnosti a obchodu. Vzťahy krajín s Ruskom a Čínou taktiež je možné charakterizovať podobným spôsobom, keďže obidva štáty majú nadštandardné vzťahy v porovnaní s ostatnými členskými štátmi EU s východnými veľmocami. Najväčšie rozdiely v zahraničnej politike sa týkajú postoja Rakúska a Maďarska voči jednotlivým politikám Európskej únie a USA, respektíve NATO. Po porovnaní viacerých zahranično-politických aspektov je možné odvodiť záver, podľa ktorého diplomatické vzťahy krajín sa zlepšili bez ohľadu na niektoré opačné postoje v zahraničnej politike. Táto premena diplomatických vzťahov poukazuje na skutočnosť, že európske štáty v dôsledku nebezpečenstva (migračná kríza), respektíve spoločného cieľa (bezpečnosť svojich občanov a stabilita Európy) sú schopné odhliadnuť od nezhôd a byť jednotný v rozmanitosti.

Bakalárska práca „*Komparácia zahraničnej politiky Rakúskej republiky a Maďarska v rokoch 2014-2018*“ podáva jasný prehľad o zahraničnej politike zmienených štátov. Zahranično-politické postoje krajín som analyzoval z viacerých hľadísk, aby práca poskytla podrobné informácie v tejto tematike. Keďže zahraničná politika, ako pojem je veľmi rozsiahla, v práci som sa snažil poukázať na najvýznamnejšie prvky a stratégie, ktoré sú charakteristické pre Maďarsko a Rakúsko.

Zoznam použitej literatúry

Literatúra

CSÁNYI, Peter. Course of Austrian Politics After the 2017 Parliamentary Election. *Medzinárodné vzťahy 2018: Aktuálne otázky svetovej ekonomiky a politiky: zborník príspevkov z 19. medzinárodnej vedeckej konferencie konanej v Smoleniciach 29.–30. novembra 2018*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2018, s. 110-118. ISBN 978-80-225-4602-7.

GRUBER, Oliver. Refugees (no longer) welcome. Asylum discourse and policy in Austria in the wake of the 2015 refugee crisis. In: *The Migrant Crisis: European Perspectives and National Discourses*. Münster: LIT, 2017. s. 39-57. ISBN 978-3-643-90802-5

KRAMER, Helmut. Austrian foreign policy 1995-2015. In: *Austrian Journal of Political Science*. Innsbruck: Innsbruck University Press, 2016, roč. 45, š. 2, s. 49-57. ISSN 2313-5433

KURUCZ, Milan. Priestorové aspekty súčasnej maďarskej zahraničnej politiky. Karpatská kotlina. In: *Politologické fórum*. Trenčín: Trenčianska univerzita Alexandra Dubčeka v Trenčíne, 2018, 7(2), 105-120. ISSN 1338-6859.

POGÁTSA, Zoltán. *Magyarország politikai gazdaságtana*. Budapest: Osiris, 2016. 258 s. ISBN: 978 963 276 274 6

SADECKI, Andrzej. *In a state of necessity. How has Orban changed Hungary*. Warsaw: Centre for Eastern studies, 2014. 42 s. ISBN: 978-83-62936-44-1

SHENTOV, Ognian – RUSLAN, Stefanov – VLADIMIROV, Martin. *The Russian Economic Grip on Central and Eastern Europe*. 1. vyd. New York: Routledge, 2019. 240 s. ISBN 9780815363422

TOGRAL, Burcu. Bordering Practices Across Europe: The Rise of “Walls” and “Fences”. In: *Migration Letters*. London: Transnational Press London, 2019, roč. 16, č. 2, s. 183-194. ISSN 1741-8984

Elektronické zdroje

A többség a menekültügyi kvótarendszer ellen [online]. [cit. 2020-3-6]. Dostupné na: <https://szazadveg.hu/hu/kutatasok/az-alapitvany-kutatasai/piackutatas-kozvelemenykutatas/a-tobbseg-a-menekultugyi-kvotarendszer-ellen>

Austria's economy weathered the crisis well, but now risks falling behind. [online]. [cit. 2020-3-28]. Dostupné na: <https://blogs.lse.ac.uk/europpblog/2015/01/06/austrias-economy-weathered-the-crisis-well-but-now-risks-falling-behind/>

Austrian election results: Conservative Sebastian Kurz on course to become Europe's youngest leader. [online]. [cit. 2020-3-26]. Dostupné na: <https://www.telegraph.co.uk/news/2017/10/15/austrian-election-conservative-sebastian-kurz-course-become/>

Austrian Far-Right Party Signs Cooperation Pact With United Russia [online]. [cit. 2020-3-29]. Dostupné na: <https://www.rferl.org/a/russia-austria-freedom-party-pact-putins-party/28185013.html>

Austrian Chancellor Kurz visits Russia [online]. [cit. 2020-4-24]. Dostupné na: <https://www.euractiv.com/section/politics/news/austrian-chancellor-kurz-visits-russia/>

Az új magyar választási rendszer [online]. [cit. 2020-2-28]. Budapest: Századvég Alapítvány, 2014. Dostupné na: <https://szazadveg.hu/uploads/media/57e923c55360d/az-uj-magyar-valasztasi-rendszerszazadveg-tanulmany130802.pdf>

Between Scandals & Elections: Sino-Austrian Relations in the Era of Sharp Power [online]. [cit. 2020-3-30]. Dostupné na: <https://isdpeu.eu/publication/sino-austrian-relations-in-the-era-of-sharp-power/>

GRAMER, Robbie – JOHNSON, Keith - DE LUCE, Dan (2018). *U.S. Close to Imposing Sanctions on European Companies in Russian Pipeline Project* [online]. In: www.foreignpolicy.com, 06.01.2018. [cit. 2020-4-1]. Dostupné na: <https://foreignpolicy.com/2018/06/01/u-s-close-to-imposing-sanctions-on-european-companies-in-russian-pipeline-project-nord-stream-two-germany-energy-gas-oil-putin/>

HÉJJ, Dominik. All Eyes on Hungary. In: *New Eastern Europe* [online]. Wroclaw: Kolegium Europy Wschodniej im. Jana Nowaka-Jeziorańskiego, 2015, roč. 4, č. 6, str. 66-72. [cit. 2020-3-5]. ISSN 2083-7372.

Hungary is determined to maintain strong bilateral relations with the USA [online]. [cit. 2020-3-19]. Dostupné na: <http://abouthungary.hu/news-in-brief/hungary-is-determined-to-maintain-strong-bilateral-relations-with-the-usa/>

LUKAVSKY, Rudolf (2019). *Russian-austrian economic relations* [online]. [cit. 2020-3-30]. Moscow: Advantage Austria Moscow. Dostupné na: https://www.advantageaustria.org/ru/oesterreich-in-%20russia/news/local/Advantage_Austria_-_Lukavsky_-_Russian-Austrian_Economic_Rel.pdf

Migrant crisis: Austria sets asylum claims cap and transit limit [online]. [cit. 2020-3-22]. Dostupné na: <https://www.bbc.com/news/world-europe-35600220>

Österreich will gegen Ausbau von Atomkraftwerk Paks klagen [online]. [cit. 2020-4-14]. Dostupné na: <https://www.diepresse.com/5358067/osterreich-will-gegen-ausbau-von-atomkraftwerk-paks-klagen>

RANKIN, Jennifer (2018): *EU criticises Austria for not signing UN global migration pact* [online]. In: www.theguardian.com, 01.09.2018. [cit. 2020-4-5]. Dostupné na: <https://www.theguardian.com/world/2018/nov/01/austria-criticised-not-signing-un-global-migration-compact-european-commission>

Russlands Wirtschaftsbeziehungen mit Österreich [online]. [cit. 2020-3-30]. Dostupné na: <http://www.russland.news/russlands-wirtschaftsbeziehungen-mit-oesterreich/>

RYDLÍŇSKY M. Bartosz. Viktor Orbán – First Among Illiberals? Hungarian and Polish Steps Towards Populist Democracy. In: *Online Journal Modeling the New Europe* [online]. Cluj-Napoca: Faculty of European Studies, Babes-Bolyai University, 26.07.2018, roč. 4, č. 26, s. 95-107. [cit. 2020-2-28]. ISSN 22470514.

SZOMBATI Kristóf. Viktor Orbán's Authoritarian Regime. In: *The Far Right in Government: Six case studies from across Europe*. [online] New York: Rosa Luxemburg Stiftung, 2018, s. 9-18. [cit. 2020-3-3].

United States calls on Hungary not to oppose NATO-Ukraine Commission [online]. [cit. 2020-4-26]. Dostupné na: <https://www.unian.info/politics/10283496-united-states-calls-on-hungary-not-to-oppose-nato-ukraine-commission.html>

Webové stránky medzinárodných organizácií, inštitúcií a ministerstiev

A Magyar Honvédség békefenntartó missziói 2. [online]. [cit. 2020-4-7]. Dostupné na: https://www.parlament.hu/documents/10181/1202209/Infojegyzet_2017_49_MH_missziok_2.pdf/ab17dc18-6ce7-47e2-99b9-1b4638cf3bf0

A KSH jelenti gazdaság és társadalom [online]. Budapest: Központi statisztikai hivatal, 2019. ISSN 1219-6754. Dostupné na: <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/jel/jel1812.pdf>

Aussenwirtschaft: Wirtschaftsbericht USA. [online]. [cit. 2020-4-1]. New York: Aussenwirtschaftscenter NY, 2020. Dostupné na: <https://www.wko.at/service/aussenwirtschaft/usa-wirtschaftsbericht.pdf>

Ausztria az egyik legfontosabb szövetségese Magyarországnak [online]. [cit. 2020-4-3]. Dostupné na: <https://www.kormany.hu/hu/kulgaszdasagi-es-kulugyminiszterium/hirek/ausztria-az-egyik-legfontosabb-szovetsege-magyarorszag-nak>

Az orosz-magyar tárgyalások utánai sajtótájékoztató [online]. [cit. 2020-3-17]. Dostupné na: https://hungary.mid.ru/hu/presscentre/news/az_orosz_magyar_t_rgyal_sok_ut_ni_sajt_t_j_koztat/

BUNDESMINISTERIUM EUROPÄISCHE UND INTERNATIONALE ANGELEGENHEIT: *Außenpolitik* [online]. [cit. 2020-3-29]. Dostupné na: <https://www.bmeia.gv.at/europa-aussenpolitik/aussenpolitik/>

BUNDESMINISTERIUM FÜR INNERS (2013): *Austrian Security Strategy* [online]. [cit. 2020-4-1]. Dostupné na: https://www.bundesheer.at/pdf_pool/publikationen/sicherheitsstrategie_engl.pdf

BUNDESMINISTERIUM FÜR INNERS (2013): *Austrian Security Strategy* [online]. [cit. 2020-4-12]. Dostupné na: https://www.bundesheer.at/pdf_pool/publikationen/sicherheitsstrategie_engl.pdf

Cultural diplomacy can help create peace in a troubled period [online]. [cit. 2020-4-17]. Dostupné na: <https://haga.mfa.gov.hu/eng/news/cultural-diplomacy-can-help-create-peace-in-a-troubled-period>

European Parliament resolution on the recent political developments in Hungary [online]. [cit. 2020-3-1] European parliament, 2012. Dostupné na: <https://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+MOTION+B7-2012-0095+0+DOC+XML+V0//EN>

FEDERAL MINISTRY FOR EUROPE, INTEGRATION AND FOREIGN AFFAIRS (2014): *International Cultural Policy Concept 2015-2018* [online]. [cit. 2020-4-19]. Dostupné na: https://www.bmeia.gv.at/fileadmin/user_upload/Zentrale/Kultur/Aufmacher/International_Cultural_Policy_Concept_2015-2018.pdf

FEDERAL MINISTRY FOR EUROPE, INTEGRATION AND FOREIGN AFFAIRS (2017): *Three-Year Programme on Austrian Development Policy 2016–2018* [online]. [cit. 2020-4-21]. Dostupné na: https://www.entwicklung.at/fileadmin/user_upload/Dokumente/Publikationen/3_JP/Englis ch/2016-2018_3-YP_UPDATE_2017.pdf

HONVÉDELMI MINISZTERIUM: *Zrínyi 2026 honvédelmi és haderőfejlesztési program* [online]. [cit. 2020-4-7]. Dostupné na: https://honvedelem.hu/files/files/108409/zrinyi2026_190_190_7.pdf

INNOVÁCIÓS ÉS TECHNOLÓGIAI MINISZTERIUM (2018): *Nemzeti Energia- és Klímaterv* [online]. [cit. 2020-4-14]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/hu_final_necp_main_hu.pdf

KÜLGAZDASÁGI ÉS KÜLÜGYMINISZTERIUM (2013): *Magyarország nemzetközi fejlesztési együttműködésére vonatkozó szakpolitikai stratégiája és nemzetközi humanitárius segítségnyújtására vonatkozó szakpolitikai koncepciója (2014-2020)* [online]. [cit. 2020-4-20]. Dostupné na: https://nefe.kormany.hu/download/5/f0/a0000/EI%C5%91terjeszt%C3%A9s_NEFEstrat%20v%C3%A9gleges%20strat%C3%A9gia_561NEFEFO.pdf

KÜLÜGYI ÉS KÜLGAZDASÁGI MINISZTERIUM (2018): *A magyar külpolitiká c é l k i t ű z é s e i* [online]. [cit. 2020-3-11]. Dostupné na: <https://www.parlament.hu/irom41/00503/adatok/fejezetek/18.pdf>
Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiája [online]. [cit. 2020-4-10]. Dostupné na: https://2010-2014.kormany.hu/download/f/49/70000/1035_2012_korm_hatarozat.pdf

Magyarország nemzeti számlái 1995-2014 [online]. Budapest: Központi statisztikai hivatal, 2015. Dostupné na: <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/monsz/monsz9514.pdf>

MARIN, Dalia (2016). *What's the matter with Austria?* [online]. In: www.bruegel.org, 09.08.2016. [cit. 2020-3-29]. Dostupné na: <https://www.bruegel.org/2016/08/whats-the-matter-with-austria/>

Nemzeti konzultáció a bevándorlásról és a terrorizmusról [online]. [cit. 2020-3-6] Dostupné na:

<https://www.kormany.hu/download/4/d3/c0000/Bev%20konzult%C3%A1ci%C3%B3%20eredm%C3%A9nyi.pdf>

PROGRAM OF THE AUSTRIAN PRESIDENCY (2018) [online]. [cit. 2020-3-29]. Dostupné na: <https://www.eu2018.at/>

Regierungsprogramm Österreich 2017-2022 [online]. [cit. 2020-3-26]. Dostupné na: https://www.oeh.ac.at/sites/default/files/files/pages/regierungsprogramm_2017-2022.pdf

SOZIALDEMOKRATISCHE PARTEI ÖSTERREICH (2017): *Der beste Plan für Österreich: Plan A* [online] [cit. 2020-3-22]. Dostupné na: <https://www.spoe.at/der-beste-plan-fuer-oesterreich-plan-a/>

Statistisches Jahrbuch 2019 [online]. Wien: Wirtschaftskammern Österreichs, 2019. Dostupné na: http://wko.at/statistik/jahrbuch/2019_Deutsch.pdf

This is Austria [online]. Wien: Wirtschaftskammern Österreichs, 2018. Dostupné na: <https://news.wko.at/news/oesterreich/this-is-austria-facts.pdf>

Zmluva o Európskej únii (konsolidované znenie): Článok 73. In: Úradný vestník Európskej únie, 2012, OJ C 326, s. 28. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX:12012E/TXT>